

Naročnina mesečno 25 Din, za inozemstvo 40 Din — nedeljska izdaja celoletno 96 Din, za inozemstvo 120 Din

Uredništvo je v Kopitarjevi ul. 6/III

Telefoni uredništva in uprave: 47-01, 47-02, 47-03, 47-04, 47-05 — Izhaja vsak dan zjutraj razen

SCOVENEC

Nagradno žrebanje „Slovenec“
KUPOVALECI Odrzok s rdečim
slogom spravili so ODRZKOV
vam daje pravico, da se udeležite
nagradnega žrebanja. Rednim
naročnikom odrezkov ni treba!

Cek. račun: Ljubljana št. 10.650 in 10.349 za inzerate; Sarajevo št. 7563, Zagreb št. 39.011, Praga-Budaj 24.797

Uprava: Kopitarjeva ulica št. 6.

Pravi pomen francosko-turške pogodbe

Francosko-turška pogodba, ki je bila podpisana v Parizu dne 1. julija, je v sklopu sedanjega zunanje-političnega položaja mnogo več, kot pa sporazum med Turčijo in Francijo glede nadaljnje usode Sandžaka ali pokrajine okrog mesta Aleksandrete, ki je del Sirije — pod francoskim nadzorom — in meji neposredno na Turčijo. Čeprav ima ta pogodba čisto krajevni značaj, je svetovni tisk takoj razumel njen mnogo širši pomen ter brez oklevanja ta dogodek proglasil kot zgodovinsko dejanje, ki bo imelo svoj vpliv na nadaljnji razvoj evropske politike sploh, a posebej še za bližnjem vzhodu.

Mirovna pogodba, podpisana 1. 1921. v Lausanne, je Turčiji prinesla mir. Na svoji južni meji je dobila ob bok sirske države, ki pa so jo postavili pod francosko nadzorstvo tako dolgo, dokler ne bo pod vodstvom in z nasveti nadzorne države postala zmožna, da zaživi popolnoma samostojno življenje kot neodvisna država. Takrat že, 1. 1921. je bilo določeno, da bo turško prebivalstvo, ki je še ostalo v Siriji in sicer v podeželju okrog pristanišča Aleksandrete in mesta Antiohije, uživalo posebno samoupravno zaščito. Do pred par leti je tudi pri tem ostalo, kajti francoska nadzorna oblast je te v mirovni pogodbi v prilog turškega prebivalstva zapisane pravice strogo spoštovala. Med Turčijo in Francijo je bila 1. 1926. celo podpisana prijateljska pogodba, kar je bil udaren dokaz za to, da je bila Turčija zadovoljna z usodo turške narodne manjšine v Siriji. L. 1936. pa so se pojavile prve težave. Takrat je Francija sklenila, da organizira Sirijo v samostojno državo in da se sama umakne kot nadzorna oblast s tega ozemlja. Turčija je takoj dvignila protest, češ v mirovni pogodbi smo pristali na to, da ostane pokrajina okrog Aleksandrete, kjer prebiva turška narodna manjšina, izven meje nove turške države samo zaradi tega, ker smo zaupali v pravičnost francoske uprave, nismo pa izrekli enakosti zaupanja v bodočo samostojno sirske države. Ako postane Sirija samostojna država, je dejala Turčija, potem je treba vprašanje turške narodne manjšine v Aleksandreti ponovno proučiti in samoupravno življenje te manjšine na drugi način razčistiti. Turčija je predložila, da si to pokrajino priključi k svoji državi, ker bi bila turška manjšina na ta način najbolje zaščitena, Turčija pa bi dobila v svoje meje edino uporabno večje pristanišče na vsej južni obali Male Azije. Francija je odgovorila, da tega ne more dovoliti, da ne more pristati, da bi se sirska država okrnila in da je treba pač najti drugega izhoda, ki bo zadovoljil tako Turčijo, kakor Sirijo. Po daljših prekanjnih, ki so bila nekolikokrat zelo ostra in je iz njih dihala že bojno razpoloženje, sta se Turčija in Francija dne 29. majnika 1937 v Ženevi sporazumeli, naj se v aleksandretski pokrajini izvedejo volitve pod nadzorom Zveze narodov, da bo mogoče na osnovi volilnih izidov ugotoviti, kje žive Turki, koliko jih je in kam želijo, ali v Turčijo ali pod Sirijo. Volitve so se v začetku letošnjega leta zares tudi začele, toda v jako hudem ozračju. Turčija je začela zbirati vojake na sirske meji in je brez ovinkov izpovedala neuklonljivo voljo, da bo brez nadaljnjega vkrakala v aleksandretsko pokrajino, kakor hitro bo imela vtis, da se tamkaj razmere razvijajo neugodno za turško narodno manjšino. Med volitvami je prišlo do neredov, do nepravilnosti, tako da se je zdelo, da je oboroženi spor neizbežen. Kar naenkrat pa se je položaj spremenil, ko se je Francija odločila, da čim bolj ustreže Turkom, ki so iz aleksandretskega vprašanja napravili vprašanje svoje časti in veljave turške države. Začela so se pogajanja na dveh področjih hkrati: politična pogajanja v Parizu in vojaška pogajanja v Siriji. Zaključek obeh pogajanj je bil sporazum, podpisan v petek, dne 1. julija v Parizu med francoskim zunanjim ministrom Bonnetom in turškim veleposlanikom Suad Davazom.

Turško-francoski sporazum vsebuje v glavnem tri točke. V prvi točki urejuje posebej položaj aleksandretske pokrajine, kjer dobi turško prebivalstvo samoupravno zaščito pod jamstvom turške oborožene sile, ki se naseli tam, kjer prebiva turška narodna manjšina. V drugi točki je predvideno sodelovanje med Turčijo in Sirijo, v tretji, ki je med vsemi najbolj važna in ki daje pogodbi tudi njeno zgodovinsko vrednost, pa je poudarjeno, da mora ostati dosedanja politični položaj v vzhodnem delu Sredozemskega morja nespremenjen in da bosta v potrdilo tega Turčija in Francija podpisali posebno prijateljsko pogodbo, ko bo francoski zunanji minister Bonnet jeseni obiskal turško prestolnico Ankaro. S prijateljsko pogodbo bo na zelo srečen način zaključena doba hladnih, pogostokrat tudi neprijetnih odnosov med Francijo in Turčijo in se pričinja popolnoma novo poglavje merjenja zunanje-političnih sil v tem delu Evrope.

Ko je bila dne 13. marca Avstrija priključena k Nemčiji, je moralo za vsakega postati samo po sebi razumljivo, da bo zapadnoevropska diplomacija, ki priključitve ni marala ali ni mogla preprečiti, segla po daljnoročnih protikutrepih. Ustanovitev 75 milijonske države v osrčju Evrope, kjer je premalo živeža in

Anglija in Francija organizirata jugovzhodno Evropo

London, 5. julija. TG. »Sunday Times« poroča iz merodajnega vira v zunanem ministrstvu, da je bil pred nekaj časom v zunanem ministrstvu ustanovljen poseben odbor diplomatov in gospodarskih strokovnjakov, ki ima nalogo proučevati, na kakšen način bi Anglija mogla jugovzhodno-evropskim državam priti najbolj izdatno na pomoč, kako visoka posojila bi jim lahko dovolila in pod kakšnimi pogoji ter kako bi jih v pogledu medsebojne trgovine najbolj uspešno navezala na angleški trg. Ta odbor je bil ustanovljen po obisku francoskega ministrskega predsednika in zunanjega ministra in je njegovo delo izraz skupne politike Francije in Anglije v balkanskih in podonavskih državah. Posojilo 16 milijonov funtov (skoraj 4 milijarde din), ki ga je Anglija dovolila Turčiji, je bilo priporočeno od tega odbora, ki proučuje zdaj še položaj po drugih balkanskih državah.

Isti list poroča dalje, da vlada predvsem v nemških gospodarskih in političnih krogih veliko zanimanje za delovanje Anglije na evropskem vzhodu. V Nemčiji namreč niso mnenja, da je gospodarska pomoč, ki jo Anglija ponuja balkanskim državam, izraz nesebične ljubezni do bližnjega, marveč samo odsev velikopotezne politike Anglije in Francije, ki zadeva tudi v življenjske koristi nemške države. Nemško časopisje je angleško posojilo Turčiji imenovalo »politično posojilo« in je angleško vlado obdolžilo, da hoče s svojim visoko vrednim denarjem izkoristiti položaj na evropskem vzhodu ter tamkaj izpodrinuti druge države, ki imajo tamkaj svoje življenjsko važne gospodarske interese.

List navaja mnenje »Narodno socialistične korespondence« v Berlinu, ki očita Angliji nelojalno konkurenco ter podčrtava veliko oživljajočo vlogo, ki jo je Nemčija igrala pri gospodarski obnovi Turčije in zdaj grozi, da pade popolnoma v pozabljeno. Nemški list pravi, da je »Anglija sklenila s Turčijo neke vrste gospodarsko-trgovinski sporazum, ki pa ima svoja politična ozadja« in svari Turčijo s sledečimi besedami: »Upamo, da Turčija ne bo pozabila tega, da ne bo mogla ohraniti nemški trg za svoje poljedelske pridelke in za svoje surovine, če nemška industrija ne bo smela več računati na turški trg, da tamkaj proda svoje izdelke.«

Ta komaj prikrita grožnja poluradnega nemškega lista je bila izrečena v trenutku, ko je nemška vlada začela s Turčijo nova trgovinska pogajanja, ter ima brez dvoma namen, da vnaprej posvari turško vlado, da naj si nikar ne dela kakšnih utvar glede nemške pomoči pri industrializiranju Turčije, ako se bo Turčija preveč vdajala političnemu vplivu Francije in Anglije. Podobno se je izrekel tudi nemški gospodarski minister dr. Funk ob priliki zborovanja turško-nemške trgovske zbornice v Berlinu, ko je dejal, »da je sodelovanje med Turčijo in Nemčijo

mogoče le na ta način, da Nemčija oddaja Turčiji svoje industrijske stroje in dobiva od nje v zameno poljedelske pridelke in surovine.

Angleški list sklepa iz tega, da gre angleško-francoska politika v južno-vzhodni Evropi Nemčiji nekoliko na živce in da je to postalo še bolj očitno, odkar je tudi Francija podpisala s Turčijo sporazum, ki je samo uvod v mnogo bolj obsežno politično prijateljsko pogodbo.

Turške čete zasedle Aleksandreto

Jeruzalem, 5. jul. AA. DNB: Turške čete, ki so na meji Sandžaka, so danes zjutraj dobile brzoglasno naročilo, naj danes dopoldne zasedejo ozemlje Sandžaka do Kirikana, a jutri naj vkrakajo v Antiohijo.

Slovesen podpis pogodbe v Ankari

Ankara, 5. jul. AA. Anatolska agencija poroča: Včeraj sta v zunanem ministrstvu podpisala pogodbo prijateljstva in zavezništva med Francijo in Turčijo zunanji minister Ruždi Aras in francoski poslanik v Ankari. Sklenjeno je bilo, da se podpisani dokument takoj objavi, namreč pogodba o prijateljstvu in zaključni protokol. Podpisovanju je prisostvoval tudi predsednik Sirije Emil Arslan. Takoj po končanem aktu podpisovanja, je Ruždi Aras čestital francoskemu poslaniku k temu važnemu dogodku, ki predstavlja začetek nove dobe

v francosko-turških odnosih. Nadalje je Ruždi Aras izrazil svoje simpatije in simpatije Turčije tudi Emirju Arslanu, Francoski poslanik je odgovoril zunanemu ministru Ruždi Arasu in poudaril, da je sporazum v Montreuxu znatno doprinesel k utrditvi varnosti v Sredozemskem bazenu. On sam je prepričan, da bodo vse podpisane pogodbe še bolj utrdile prijateljske zveze med Turčijo in Francijo.

Anglija posodi Turčiji 4 milijarde din

London, 5. julija. AA. (Stefani.) Parlament je soglasno sprejel zakonski načrt o ratifikaciji angleško-turškega sporazuma. Po tem sporazumu daje angleška vlada Turčiji posojilo v višini 10 milijonov funtov šterlingov (2 in pol milijarde din). Ta vsota se bo porabila za nakup angleških proizvodov. Angleška vlada pa je dovolila še posojilo v višini 6 milijonov šterlingov (poldruga milijarda din) za nakup vojnega materiala v Veliki Britaniji. Turška vlada bo ti posojili vrnila do 1952 oziroma 1962.

Sir John Simon je branil turško-angleški finančni sporazum na seji parlamenta in je med drugim izjavil, da zasluži turška politika zadnjih let popolno priznanje. Finančni sporazum izraža turški vladi to priznanje. Vsi govorniki so nato izjavljali, da se bodo z novim sporazumom okrepile gospodarske vezi med Veliko Britanijo in Turčijo. Zahtevali so, da naj vlada nadaljuje s isto finančno politiko tudi z ostalimi balkanskimi državami. Nato je bil sporazum izglasovan.

Velike nacionalne slavnosti v Prištini ob blagoslovitvi temeljnega kamna za novo gimnazijo

V navzočnosti predsednika vlade, več ministrov in ob udeležbi 20.000 ljudi

Skopje, 5. julija. Včeraj popoldne je krenil na pot preko Kosovega polja predsednik ministrskega sveta in zunanji minister dr. Milan Stojadinović v spremstvu finančnega ministra Dušana Letica, kmetijskega ministra Stankoviča, prosvetnega ministra Magareševića, gradbenega ministra Stošoviča, ministra za gozdove in rudnike Kujundžića in ministra brez portfelja dr. Mihe Kreka. V njegovem spremstvu se nahajajo šef kabineta Jovan Marković, ban vardarske banovine Marko Novaković, večje število senatorjev in narodnih poslancev, častnikarjev in strankinih vodij. Najprej se je predsednik vlade ustavil v Kačaniku, kjer ga je pozdravil predsednik občine in narodni poslanec Ibrahim Gajnel. Velike množice ljudstva

so bile navzoče pri pozdravu predsednika. Mesto je v svečanem razpoloženju. Vse hiše so bile okrašene z državnimi zastavami. Predsednik vlade je korakal skozi kilometer dolg špalir številnih združenj in korporacij z zastavami, in skozi veliko število ljudstva iz mitrovaškega okraja. — Zvečer je predsednik vlade odpotoval v Prištino. Na Kosovem polju vlada krasno sončno vreme. Vzdolž vse poti so dr. Stojadinovića pozdravljali kmetje, ki so se zbrali iz okolice. Priština je medtem pripravila predsedniku vlade veličasten sprejem. 100 konjenikov v narodnih nošah je odhajalo iz mesta nasproti ministrskemu predsedniku. Prvi konjenik je nosil velike jugoslovanske zastave. Za njimi je odšlo 50 kolesarjev, ki so kolesa okrasili v narodnih barvah. Razen teh je odšlo predsedniku nasproti odposlanstvo najuglednejših meščanov. V imenu poveljnika divizije generala Radivoja Zlatanovića je prišel predsedniku vlade nasproti general Vladimir Kopčarić v spremstvu večjega števila častnikov. Pred vzhodom v mesto je postavljen velik slavalok. Ogromne množice ljudstva se zgrinjajo v mesto. Nepregledne so vrste kmetov, deklet iz okolice v razkošnih narodnih nošah, šolski otroci, gimnazijci, društva z zastavami, predstavniki pravoslavne, katoliške in muslimanske ter judovske veroizpovedi itd. — Zlasti pa se odlikujejo razkošne in bogate noše s Kosovega in Crne gore. Med okoliškimi zastopniki, ki so prišli pozdravit predsednika vlade, se nahajajo tudi zastopniki Peči, Prizrena, Djakova, Vučitrna in Mitrovice. Lahko se reče, da se je v Prištini zbralo danes vse Kosovo in velik del metohijske doline. Iz Kačanika je predsednik nadaljeval pot proti Prištini. V Uroševu je bil slovesen sprejem. Po kratkem odmoru se je predsednik vlade dr. Stojadinović odpeljal v Prištino. Pred občinsko hišo so predsednika vlade dr. Stojadinovića in njegovo spremstvo pričakovali in pozdravili poveljnik orožništva general g. Jovan Naumović, zastopnik poveljnika divizije iz Prištine divizijski general Čedomir Kopčarić, predsednik omladine JRŽ v Prištini Jakša Savelić in drugo ugledne osebnosti.

Po pozdravih se je predsednik odpeljal na prištinsko periferijo, kjer so ga čakali oddelki konjenice z zastavami, ter pozdravili visokega gosta z dolgočrajnim vzklikanjem. Nekoliko naprej so bili razvrščeni kolesarji, ki so imeli svoja kolesa okrašena z državnimi zastavami. Od predmestja pa do središča Prištine je bila zbrana ogromna množica ljudstva, ki je navdušeno vzklikala dr. Stojadinoviću in ostalim ministrom. Tega veličastnega sprejema se je udeležilo do 20.000 ljudi. Poleg prebivalstva iz Prištine so bili navzočni tudi zastopniki iz 20 okoliških okrajev, bilo pa je dosti tudi takšnih, ki so peš prišli v Prištino nad 50 km daleč, da pozdravijo predsednika vlade. Vse mesto je bilo svečano okrašeno, vse v slavalokih in prepogah. Vsaka hiša od najlepše pa do najskromnejše kolibe je bila okrašena. Prebivalstvo je hotelo na ta način pokazati svojo veliko ljubezen do dr. Stojadinovića, ki je kot predsednik vlade prvi obiskal ta znameniti zgodovinski kraj.

Nadaljevanje na 2. strani

Dunajska vremenska napoved: Zvečer vdor zapadnega hladnega vremena, čez dan hladno, dež in nevihte, le na vzhodu še sončno.

Zagrebska vremenska napoved: Lepo in jasno vreme.

Zastopniki vlade pri blagoslovitvi temeljnega kamna za novo bansko palačo v Skoplju: v sredi predsednik vlade dr. Stojadinović, za njim prosvetni minister dr. Magarešević in gradbeni minister Stošović, za komandantom mesta kmetijski minister Janković in minister dr. Miha Krek. (Istega dne so bili v Skoplju blagoslovljeni tudi temelji za novo žensko gimnazijo, ki bo imela ime »Gimnazija kraljice Marije«.)

premalo surovin ter preveč ljudi, ki žive izključno od industrijskega dela, mora roditi gotove neizbežne zunanje posledice gospodarskega in tudi političnega značaja. Tako obsežna tvorba, ki je plod izredno močne notranje idejne dinamike, mora na zunanji izražati gotove težnje. Ona mora skušati, da si zavaruje reden dovoz živil in surovin, živil za prehrano ljudstva, surovin za njegovo zaposlitev. Ona mora tudi gledati, da si za svoje industrijske izdelke zavaruje varna tržišča. To ni nobena nova stvar, ampak pojav, ki je tako star, kot je stara zgodovina človeštva. Vzhodna Evropa pa je vse obenem, živčno skladišče, zakladnica surovin in trg za prodajo industrijskih izdelkov in je skoraj neizbežno, da ne bi prišla pod gospodarski in politični pritisk nove, 75 milijonske nemške države.

Zapadnoevropska diplomacija teh možnosti ni pregledala in je segla proti utrujenim, ki so rodili že stvarne uspehe. Tako se je najprej Anglija, sporazumno s Francijo, odločila, da

vzame vso jugovzhodno Evropo pod svoje okrilje na ta način, da ji pride na pomoč z denarnimi podporami, da jo obvaruje gospodarske odvisnosti od nemškega trga. Turčija je bila prva deležna te pomoči v obliki štiri milijardnega posojila ter skrajno ugodne trgovinske pogodbe. Za Turčijo pride na vrsto Romunija, za njo še druge balkanske države. Zdaj se je še Francija tvorno vključila v ta razvoj ter si je s popuščanjem v vprašanju Aleksandrete pridobila trajno turško prijateljstvo. Jugovzhodna Evropa se potemtakem utrjuje, med seboj povezuje, notranje krepi, da bo postala neprehodno ozemlje za kakršnekoli gospodarske in politične pritisk, ki bi se pojavljali na njenih mejah. Anglija in Francija načrtno organizirata ta vzhodno- in jugovzhodni odporni zid.

S tega vidika je treba gledati na francosko-turško pogodbo, ki v tej luči dobiva svojo pravo vlogo v sklopu trenutnih političnih dogajanj v Evropi.

Gabriel Majcen - 80letnik

Maribor, 6. julija.

Danes slavi eden najodličnejših mariborskih meščanov in najzaslužnejših slovenskih javnih delavcev — prof. Gabriel Majcen 80letnico svojega življenja.

G. prof. Gabriel Majcen je zagledal luč sveta dne 6. julija l. 1858 pri Mariji Snežni v osrčju naših Slovenskih gor kot sin tamošnjega nadučitelja. Šolal se je na gimnaziji in učiteljsku v Mariboru in v Gradcu. Kot mlad učitelj je prišel k Sv. Juriju v Slov. gor., od tam pa v Slov. Bistrico. Leta 1862 je prišel v Maribor, najprej na krčevinsko šolo, potem na vadnico in za profesorja na učiteljski, kjer je služboval do svoje upokojitve leta 1908. S prihodom v Maribor se je začelo njegovo plodno delo, ki je rodilo toliko bogatega sadu. Kot mlad navdušen mož je vstopil takoj v prve vrste narodnih buditeljev in borcev v Mariboru. Njegovo delo na tem polju pada v največje, pa tudi najlepše dobe narodnostnih bojev za Maribor, ko je bilo treba pričeti z oranjem ledine in podrobnim narodnim in gospodarskim organizatornim delom. V tem delu ni poznal počitka in oddiha. Usmerjal ga je v treh pravcih. Kot narodni vzgojitelj v šoli, kjer je odgojil generacije navdušenega narodnega naraščaja, kot neumorn delavec v mariborski čitalnici in kot znanstvenik, ki si je zadal plemenito in težko nalogo odkrivati in prikazati nam delo in življenje naših prednikov. Bil je poverjenik Slovenske in Hrvatske Matice, poverjenik Mohorjeve družbe, skratka, ni bilo takrat slovenske organizacije, v kateri se ne bi udeleževal. Za slovensko ženstvo, ki takrat ni imelo prilike učiti se v šoli slovenščine, je organiziral in vodil posebne jezikovne in literarne tečaje. Zbiral je tudi slovenske narodne pesmi, sodeloval je pri »Slovenskem gospodarju«, njegova posebna zasluga pa so bile »Gospodarske novice«. Kot mlad zgodovinar je bil eden najodličnejših odbornikov in sodelavcev v Zgodovinskem društvu ter je pomagal polagati temelje slovenskemu muzeju v Mariboru. Preiskal in sestavljal je zgodovino mnogih slovenskih naselbin; cela vrsta del priča o njegovi znanstveni naobrazenosti in temeljitosti. Zadnje delo, ki ga je izdal, je zgodovina Maribora. Ponesel je svoje znanje tudi med ljudstvo ter prirejal številna predavanja o naši narodni zgodovini. Tudi na gospodarskem področju je zapustil vidne sledove svojega dela, zlasti v Kmetijski podružnici. Ob prevratu je bil član Narodnega sveta ter je tudi tu prišla do vidnega izraza njegova velika izkušnost in življenjska moдрost.

In na smemo pozabiti njegovega dela v Spodnješajski ljudski posojilnici, v kateri je bil natančen blaginjak celih 30 let. Velik napredek tega zavoda iz skromnih početkov do današnjega razmaha je v marsičem plod njegovega tihega, skrbnega dela in pametnega nasveta.

V vsem svojem delu ga je odlikovala globoka in resnična katoliška zavednost, ki je ni nikoli prikrivala. Vera mu je bila voditeljica ne le v zasebnem življenju, ampak vselej tudi v javnem udejstvovanju. Zato mu je Bog tudi njegovo delo blagoslovil in mu naklonil, da uživa njegove plodove. Svoj visoki življenjski jubilej je dosegel v polni duševni in telesni čistoši in zdravju v krogu svoje blage življenjske družice, s katero je obhajal lansko leto zlato poroko, ter svojih hvaležnih otrok — sina pomočnika bana dravske banovine dr. Stanka Majcena, drugega sina, ki je ravnatelj angleške paroplovne družbe v Dalmaciji, in hčerke poročene z mariborskim notarjem dr. Aščem.

Naj Bog nakloni vernemu slavljencu še obilo zadovoljstva in veselja ter mnogo let v krogu dragih svojcev in prijateljev!

Zanimiv domač izum

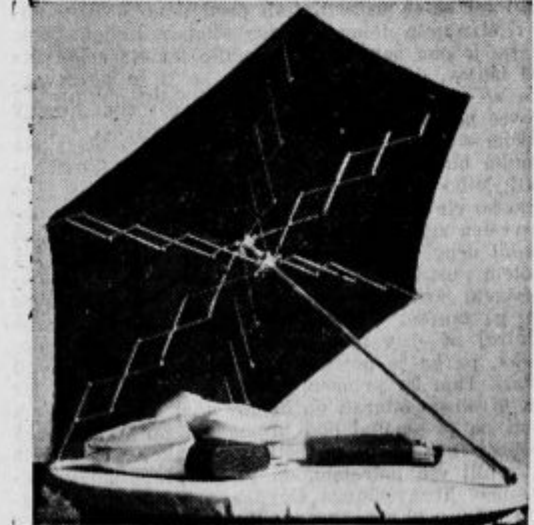
Ljubljana, 5. julija.

Zanimiv razgovor smo imeli te dni z g. Lučom Pongracem, ki si je pridobil že sloves kot zelo podjeten jugoslovanski iznajditelj. Lani smo

Iznajditelj z dežnikom.

opisali zelo praktične šotore, katere je izumil on in ki so bili razstavljeni v velikem številu na letošnjem velesejmu. Prav lepo priznanje so mu dali med drugimi sam ministrski predsednik dr. Stojadinovič, ki je kupil 1 šotor, prometni minister dr. Spaho, ki je kupil 2 šotora, ter razne druge ugledne osebnosti, kakor knez Windischgrätz itd. G. Pongrac je sedaj v Ljubljani demostiral popolnoma drug izum, ki je vreden

Razpeti dežnik.

vse pozornosti, saj je s tem uresničena davna želja človeške družbe, namreč tak dežnik, ki je zločljiv in ki ga more dama spraviti v ročno torbico, gospod pa v žep. Do sedaj so obstajali dežniki, ki se dajo zviti v obliko palice, ali pa v večji zavoj, g. Pongrac pa je skonstruiral dežnik, ki je v zavitem stanju dolg 14 cm, širok 9 cm in debel 3 cm. Ženski dežnik pa je širok le 8 cm. Dežnik je tehnično popolnoma dovršen in tudi, kadar je moker, se da spraviti v zavojček, ki ga more lastnik ali lastnica gladko spraviti v žep ali v torbico. Do sedaj so bili taki zločljivi dež-

Chamberlain napoveduje boljše čase

London, 5. julija. Predsednik vlade Chamberlain je imel zelo velik uspeh z govorom, ki ga je imel v Ketteringu v srednji Angliji.

Chamberlain je v Ketteringu napadel opozicijo in podal zelo važne politične izjave, ki morajo zanimati ves svet. Norčeval se je iz opozicije, v kateri »krvoločni pacifisti« v spodnji zbornici pogumno trobijo na vojsko, ne da bi pomislili, da je minula vojska stala samo angleški otok 2 in pol milijona duš, vse človeštvo pa je žrtvovalo 21 milijonov ljudi. »Druga taka vojska« — je rekel Chamberlain — »pa sploh ne bo poznala zmagovalcev, ampak samo premagance in zato mi velja moja vest, da storim vse, da se klanje ne ponovi.«

Glede Španije je dejal Chamberlain, da je politika Anglije že večkrat preprečila vojno. Res da je bombardiranje ladij, ki nosijo angleško zastavo, položaj zelo otežkočilo. Toda vlada je že velikokrat posvarila ladjevnike družbe, naj ne pričakujejo pomoči angleških vojni ladij, ako uvažajo v španska pristanišča, ki ležijo v vojnem ozemlju, vojaški kontrabant, računajoč z visokimi dobički. Zaradi takih dobičkolovcev pač ne bo angleški narod vzel nase rizika svetovnega požara.

»Anglija se v vojaškem oziru pridno pripravlja«, — je nadaljeval Chamberlain — »toda ob-

sojam tiste, ki iz tega sklepajo in agitirajo, da je vojska blizu. Po mojem mnenju se bližajo boljše časi prav zato, ker se nas oni, ki bi nas morda radi napadli, boje. Dobro vem, da se je po vsej Evropi ostražje izboljšalo in zato naj angleški človek ostane pri svojem delu in se trudi za boljše bodočnost pod vlado, ki na vsak način hoče mir ter hoče, da bi Anglija bila tako močna, da se je nihče ne bo dotaknil.«

Tudi v Parizu je Chamberlainov govor vzbudil globok in ugoden vtis. Ker se Blumu ni posrečilo, da bi s svojimi članki v »Populaire« razdražil francoske meščane, da bi prisilili vlado do zopetnega odprtja pirenejske meje, se sedaj marksiisti trudijo, kako bi našli povoda za konflikt v češkoslovaški republiki, v kateri se jim zlasti smilijo nemški socialisti v sudetskih deželah, katerim da je treba priti na pomoč proti hitlerizmu. Pa tudi ti članki niso nikogar vžgali in francoska javnost slej ko prej podpira vlado g. Daladiera, ki si prizadeva, da bi tudi v Srednji Evropi nastopilo stanje miru in reda.

Kot pomemben znak pomirjenja evropskega političnega ozračja se smatra tudi dejstvo, da se je posrečil podpis pogodbe o ureditvi odplačevanja dolgov med Anglijo in Nemčijo, kar pozdravlja vse časopise in uvršča med dogodke prvega reda.

Zdravstveno raziskavanje Bele Krajine

Higienski zavod v Ljubljani že dolgo vrsto let opravlja uspešno zdravstveno delo v slovenskem podeželju. Ni je skoro občine, kateri ne bi podaril to ali ono zdravstveno dobroto. Koliko je priredil zdravstvenih razstav, zdravstvenih tečajev, predavanj! Koliko je ustanovil zdravstvenih domov, poliklinik; koliko vasi je asaniral, jim preskrbel pitno vodo, kanaliziral potoke, močvirja, uredil gnojiska itd. Ogromno je delo higienskega zavoda in tiho brez hrupne reklame in slavošpevov. Posledice tega dela pa so vidne prav povsod in slovensko ljudstvo jih zna ceniti, saj je človeško zdravje najvažnejša življenjska dobrina. Stari predhodki do zdravnikov, zdravniške vede in zdravstva zamirajo in nov rod se poraja, ki bo temeljito razumel klic časa tudi v zdravstvenem oziru. Tako bo končno tudi slovensko podeželje rešeno zdravstvenih mazačev, vraževernosti in zakonitih babic. V sleherno slovensko vas bo prisijalo novo sonce, kateremu bo ime: Zdravje.

Toda moti se vsakdo, ki misli, da je zdravstvena obnova slovenske vasi lahko delo, zakaj zdravje je vezano na različne faktorje, ki so v pretežni meri gospodarskega značaja. Zato bi bilo delo povsem pogrešno, če bi nekdo hotel zdravstveno prerediti slovensko vas, a ne bi v istem hipu vzel v poštev tudi gospodarskih faktorjev, zakaj gospodarstvo daje vasi tradicijo in duha. Tradicija in duh pa oblikujeta vas in vaščane. Zdravstveni problem je obenem problem statičnih in dinamičnih sil, ki so vplivale in vplivajo za razvoj vasi. Zato je za sistematično zdravstveno obnovo vasi potreben temeljit študij vasi in prebivalcev. Pa ne samo študij sedanosti, temveč tudi študij preteklosti. Na osnovi vseh študijskih podatkov je šele mogoče ustvariti bodočo vas, kakor zahteva to zdravstvo, ki naj postane temeljna dobrina slehernega, tudi najmanjšega naroda. Brez zdrave vasi je narod zapisan skorajšnemu koncu.

Tako se je Higienski zavod v Ljubljani odločil, da začne sistematično proučevati slovensko vas in začne vse svoje zdravstveno delo graditi na sistematično pridobljenih podatkih. Kot prvo etapo svojega znanstvenega proučavanja si je izbral Belo Krajino. Zakaj ravno Belo Krajino, ne bo težko uganiti, saj je Bela Krajina tipičen predel Slovenije, ki je najmanj prišel pod vpliv civilizacije, zaradi oddaljenosti od kulturnih centrov, slabih prometnih zvez in neugodnih gospodarskih razmer, ki so odvisne od kakovosti zemlje. Bela Krajina je v svojem kulturnem in gospodarskem razvoju gotovo zaostala za vsemi ostalimi slovenskimi pokrajinami, kar se odraža tudi v njenem splošnem izživljanju: hrani, obleki in stanovanju. Gospodarstvo je dokaj primitivno, zdravstvene prilike ponekod obupne, ljudje nimajo zaslужka, pot v tujino jim je zaprta. Vedeti moramo, da je presežek belokranjskega ljudstva odhajal do nedavna skoro ves v Ameriko, odkoder je potem preživljal svoje v domovini in skrbel, da so posestva ostala cela. Vsaka belokranjska hiša ima Amerikanca, kar je znak revnosti Bele Krajine. Prav ti Amerikanci so nekoliko razvili Belo Krajino, posebno v središčih in njih okoli, zakaj z denarjem iz Amerike in novimi razumskimi pridobitvami so si ustvarili sodobno gospodarstvo — v kolikor je to bilo sploh mogoče. Večina belokranjskih Amerikancev pa se ni vrnila nazaj v revno in zapuščeno zemljo, ki je zahtevala preveč ljubezni in trpljenja. Tako se je vse razvijalo počasi, ostajalo pri starem in čakalo ter še čaka neke rešitve — tudi v zdravstvenem oziru, zakaj preskrba pitne vode še ni rešena, rešeno še ni vprašanje ureditve vasi, regulacija malarične Dobilčanke je nujno potrebna, ustanovitve zasilne bolnišnice v Črnomlju prebivalstvo komaj čaka, proučiti je treba probleme prehrane, ljudskih bolezni, ki včasih temeljito redčijo belokranjsko ljudstvo. Vse polno je vprašanj in problemov, ki čakajo skrajnejše rešitve. Zato je Higienski zavod kot prva etapa temeljitega proučavanja določil prav Belo Krajino. Dela pa se je že lotil.

Že nekaj let sem je Higienski zavod prirejal po Beli Krajini zdravstvene razstave, ki naj bi ljudstvo poučile o potrebi zdravja in mu pokazale pot do zdravstvenega preporoda. — Te higienske razstave in z njimi zvezane naprave cistern, ustanovitev Zdravstvenega doma v Metliki, proučevanje malarije v okolici Kanižarice in še nekaj drugih del, vse to je bilo samo uvod v veliko delo, ki bo izvršeno v letošnjih poletnih počitnicah kot osnova za končno zdravstveno obnovo Bele Krajine v bližnji bodočnosti.

1. julija se je v prostorih meščanske šole v Črnomlju vršil informativen tečaj za sistematsko proučevanje Bele Krajine, katerega je sklicalo vodstvo Higienskega zavoda v Ljubljani. Tečaja se je udeležilo veliko število belokranjskih akademikov, ki bodo pomagali pri raziskovalnem delu.

niki po 48 do 68 dkg težki, mnogo večji in manj pripravn, Pongračev žepni dežnik pa je težek le 32 dkg, damski pa 27 dkg. Dežnik se da v trenutku zaviti in v trenutku zopet razviti. Slične iznajdbe sicer že poznamo, so pa do sedaj predstavljale le neuspele poizkuse. G. Pongrac namerava svoj izum še izpopolniti ter je zelo verjetno, da se bo kje v Jugoslaviji osnovala industrija takih dežnikov, enako kakor se je osnovala industrija Pongračevih šotorov. G. Pongracu k njegovemu praktičnemu izumu čestitamo.

EDINA TOLAŽBA

Ki-Ki BONBONI

ustvarjajo povprečen prerez življenja in nehanje nekega kraja. Delo ni lahko, mnogo je ovir, toda z dobro voljo, razumevanjem in pravilnim nastopom se da vse napraviti. Nazadnje pa je tudi treba pristopiti k sistematičnemu delu, zakaj preveč časa smo že zamudili. Z raziskovanjem Bele Krajine se bo začelo sistematsko proučevanje vseh slovenskih pokrajin. In tako bo po osnovi in načrtu lahko delati in ustvarjati tam, kjer je to najpotrebnejše.

Raziskovalno delo v Beli Krajini so še dalje tolažili ga. dr. Sivčeva, okrajni ekonom in inženir Higienskega zavoda g. Guzelj. Po vsestranskem pomenku je marsikaj postalo jasnejše, zakaj raziskovalno delo je razdeljeno na raziskovanje same vasi, družin v vasi, raziskovanje gospodarskih objektov (posestev, poslopij, pridelkov...), raziskovanje prehrane i. dr. Raziskovalno delo pa bodo dodeljene zaščitne sestre, ki bodo pomagale, predavale, svetovale, delile zdravila, negovale dojenčke, itd. Centralni odbor raziskovalne akcije tvorijo g. dr. Sober Štefan, ravnatelj meščanske šole g. Širbenk Karel in g. dekan Bitnar Pavlin. O podrobnejšem delu na terenu bomo še poročali. — cm.

Smrtna nesreča

V Ambrusu, dne 4. jul.

V nedeljo okrog polnoči se je smrtno ponesrečil Miše France po domače Tomaž iz Višnje. Kupil je bil koso, pa mu ni bila všeč in jo je hotel vrniti. Navezal je koso na kolo in se odpeljal proti Strugam, da zamenja koso z drugo. Ko se je pripeljal vrh klanca nad Zverčim in zapeljal po klancu navzdol proti Strugam, je mož kot neskušen kolesar zavozil na stran čez škarpo. Sklepana kosa mu je globoko prerežala vse žile na notranji strani meč na nogi, in v kratkem je izkrmavel. Pri nesreči je bil sam. Ko ga je prvi našel, je bil še živ; ko je ta ljudi poklical in se vrnil, je bil že mrtev. Odpeljali so ga v mrtvašnico v Struge. — Mož je bil star komaj 21 let, poročil se je letos v februarju, zapuščal mlado vdovo.

Nov praznik za kmeta

Organizacija »Seljaško kolo«, ki ji je na čelu Adam Pribičević, je po sklepu zadnjega občnega zboranja za svoje pristaje vpeljala nov praznik, »praznik žetve«, ki naj se praznuje 27. avgusta. Praznovati se mora na prostem, zgodaj zjutraj, takoj ko vzhaja solnce, na kakem višjem mestu. »Praznik« bo v tem, da bodo tam prebrali poslanico predsednika »Seljaškega kola«, deklamirali pesmi in igrali narodne »igranke«. Poročila ne povedo, ali bodo kmetje po slavnosti tisti dan še kaj želi, oziroma delali na polju ali pa bodo praznovali ves dan. — Pri nas je praznik žetve veliki šmaren, združen s praznikom mlavce, ko morajo biti vsi škedenji in vsi kozolci že prazni in se ljudje v potih na najbližja Marijina božja pota že lahko pogovore o sadovih nove letine, zato takih skrbi hvala Bogu nimamo.

Preprečen napad na g. Westna

Celje, 5. julija.

Snoči so se med delavci začele širiti fantastične novice, da je neki mladoletni delavec hotel ustreliti tovarnarja Westna. O tem se je govorilo na cestah, ulicah in v kavarinah. Ljudje so navallili v našo podružnico in nas nadlegovali, če vemo kaj več o večerjanjem atentatu.

Po veliki noči je tovarnar Westen zaradi pomanjkanja dela moral opustiti večje število delavcev, kar je vzbudilo med delavci nemalo sovraštva do podjetja in podjetnika, ker so ostali brez kruha in trpjo pomanjkanje. Polovica teh odpuščenih delavcev je že dobila stalno zaposlitev, drugi pa tjavajo brez dela po mestu in celjski okolici. V tej družbi je hodil tudi 17 letni delavec Zupane Ivan iz Zavodne pri Celju. Ta je izstopil iz službe po veliki noči. Od tega časa je hodil s to družbo in porodila se mu je zla misel, kako priti do denarja. Pisal je tovarnarju Westnu grozljivo pismo, v katerem je zahteval 2 milijona din in grozil s smrtjo in pokončenjem tovarne. Včeraj popoldne si je najel avtotaksi in

se odpeljal v Gaberje. Pred tovarno je izstopil iz avtomobila in hotel do tovarnarja. Ker je bil elegantno oblečen, ga vratar trenutno ni spoznal, vendar se mu je zdel sumljiv in ga je pridržal toliko časa, da je prišla policija in ga aretirala. S seboj je nosil aktovko, v njej pa je imel dolg nov nož in večji samokres z več naboji. Odpeljali so ga na policijo, ga zaslišali, nato pa izročili okrožnemu sodišču.

Zvečer smo prejeli še naslednje poročilo: Ivan Zupan je po veliki noči izstopil iz tovarne. Včeraj popoldne se je odločil, da izvrši svoj sklep. Popoldne se je zgledal pri nekem celjskem graverju, se predstavil kot detektiv in zahteval samokres od vajenca, ki mu ga je seveda izročil. S seboj je nosil v aktovki nož, samokres, piščalko, ameriško svetilko in grozljivo pismo. Zakaj je imel piščalko in ameriško svetilko, še ni dognano in bo razkrila preiskava. Značilno je, da samokres ni bil nabit, iz česar se sklepa, da fant ali ni poznal orožja, ali pa ga je dobil v zadnjem trenutku in ni natančneje pregledal samokresa.

Članice Slovenske ženske zveze, ki so pretekli teden prispele v Ljubljano. Slikale so se na parniku »Ile de France«. Sredi na tleh vodja izleta g. Leon Zakrajšek, lestnik slovenske potniške pisarne iz New Yorka. V sredi, s klobukom na glavi, gospa Prisland, vrhovna predsednica ženske zveze.

Naša zunanja trgovina z Italijo

Iz objavljenih podatkov o italijanski zunanji trgovini je razvidno, da tako uvoz iz Jugoslavije kakor tudi izvoz v Jugoslavijo po vrednosti v zadnjih mesecih stalno padata. Zlasti je znan padec jugoslovanskega uvoza v primeri z lanskim letom. Uvoz iz Jugoslavije se je v zadnjih treh mesecih gibal sledeče (v milij. lir):

	1. 1937	1. 1938
marec	22.6	15.3
april	15.2	10.3
maj	19.4	7.4

Izvoz v Jugoslavijo se ne razlikuje toliko od lanskega leta, kakor kažejo sledeče številke:

	1. 1937	1. 1938
marec	20.2	17.3
april	15.4	19.9
maj	14.7	14.2

Do konca maja je Italija uvozila iz Jugoslavije 80.234 ton lesa pri celokupnem uvozu lesa 295.983 ton. Vrednost celokupnega uvoza iz Jugoslavije do konca maja je znašala 66.7 milij. lir.

Italijanski izvoz v Jugoslavijo do konca maja letos je znašal po vrednosti 85.7 milij. lir. Glavni

izvojni predmeti so bili: riž v množini 6673 stotov, pomaranče 21.107 stotov, limone 15.735 stotov, bombažaste tkanine 2480 stotov, umetno predivo surovo 335.160 kg, žveplo 20.422 stotov.

Po naših statističnih podatkih, ki se pa od zgoraj navedenih italijanskih deloma razlikujejo, ker pa nastanejo razlike zaradi časovno različnih ugotovitev, je naš izvoz v Italijo v mesecih: marec, april in maj znašal, kot sledi (v milij. din):

	1. 1937	1. 1938
marec	46.9	30.1
april	41.4	23.0
maj	40.0	25.3

Uvoz iz Italije pa je bil v istih mesecih sledeč:

	1. 1937	1. 1938
marec	51.8	38.6
april	36.4	35.0
maj	36.1	32.8

Proti lanskemu letu sta torej naš uvoz in naš izvoz v Italijo občutno padla, znaten del zmanjšanja našega letošnjega izvoza gre ravno na račun zmanjšanja izvoza v Italijo.

Indeks mineralnih produktov je od lanskega leta narasel od 87.6 na 90.2, indeks industrijskih produktov pa od 76.5 na 79.4. Napram mesecu aprilu je pa indeks industrijskih produktov celo padel za 0.8.

Istotako kot indeksi cen na veliko so se dvignili tudi indeksi cen na drobno. Indeks cen na drobno se je gibal v Ljubljani sledeče:

	1. 1937	1. 1938
maj 1937	85.5	
januar 1938	87.0	
februar 1938	87.7	
marec 1938	88.9	
april 1938	89.00	
maj 1938	90.30	

Glede točnega umevanja gornjih števil pri pomnimo, da je pri cenah na veliko kot osnovno leto vzeto 1. 1926, za to leto je namreč izračunan indeks 100, pri cenah na drobno pa je osnovno leto z indeksom 100 leto 1930, zaradi česar se številke indeksov med seboj ne dajo primerjati, pač je mogoča primerjava glede razvoja.

Stanje naših kliringov

Dne 30. junija je naša terjatev v kliringu proti Italiji znašala 147.7 milij. din in se je od 22. junija znižala za 4.8 milij. din. Napram Nemčiji pa je naša klirinška terjatev narasla za 1.4 milij. RM in je znašala 9.5 milij. RM. Naš aktivni saldo v kliringu s Poljsko je narasel za 0.3 milij. din na 11.3 milij., pri ostalih aktivnih kliringih pa ni velikih sprememb.

Med pasivnimi kliringi pa je narasel naš klirinški dolg Češkoslovaški za 3.7 milij. Kč na 147.8 milij. Znižal pa se je naš pasivni saldo v kliringu s Madžarsko za 1.2 milij. din na 38.4 milij., in saldo v kliringu s Romunijo za 2.6 na 6.8 milij. din. Narasel je tudi naš klirinški dolg napram Švici, in sicer od 3 milij. šv. frankov na 3.2 milij.

— Pri zaprtju, motnjah v prebavi vzemite jutraj na prazen želodec kozarec naravne »Franz-Josef« grglice.

Zveza trgovskih združenj bo imela v nedeljo, 10. t. n. svojo redno letno skupščino v Logatcu. Na dnevnem redu poleg običajnih točk je tudi sprememba zveznih pravil. Namen te spremembe je reorganizacija zveze. Dan pred skupščino, to je 9. t. n., bo predkonferenca, na kateri se bo razpravljalo o predlogih združenja glede reorganizacije zveze in spremembe pravil v smislu te reorganizacije. Ravno tako bo na predkonferenci tudi razprava o zveznih dokladah.

Borza

Dne 5. julija 1938.

Denar

Ljubljanska borza zaradi praznika sv. Cirila in Metoda danes ni poslovala.

Na zagrebški borzi je nemška marka beležila 14.89—15.09, za sredo julija 14.99 bl., za konec julija 14.825—15.025 in za konec avgusta pa 14.775 do 14.975. V Belgradu pa je marka notirala 14.875 do 15.075.

Angleški funt je v privatnem kliringu na zagrebški borzi notiral 238 bl., na belgrajski pa 237.20—238.80.

Grški boni so tako v Zagrebu kot v Belgradu beležili 29.25 bl.

tega odnosa med nebom in zemljo, med človekom in Večnostjo, poje Gradnik svoje lepe pesmi božični noči, ko »srca« dvigamo v poljane cvetočih zvezd ko zlate vrče —

a komur vrč je že v črepinjah,
naj v školjko sklene gladni dlani
in z malimi naj v veri vdnati
koraka v njihovih stopinjah —

kljub temu, da

sneži, sneži, sneži, sneži
in bo snežilo vse noči,
in bo snežilo še vse dneve.
Usmili, Bog, se naše reve.

V tej melodiji na smrt, na Duha in minljivost pokolenj so zapete še pesmi o stari uri, o poslednjem gostu, o pesnikovi smrti, napisi na grobu mladega dekleta, nagrobni napis, septembarskim žrtvam — vse samo postaja na »veselem romanju k sveti smrti...« Takoj za njimi je pesnik uvrstil nekaj erotičnih pesmi boleste ljubezni (Prišel bo čas, Mimo naju teče čas), dalje pogovor o Bogu, ki je zaradi svoje virtuoznosti manj neposreden, ter lepo pesem o »Drevescu«, ob kateri se da najlepše primerjati Gradnikovo subtilno pesništvo ob Zupančičevem dinamičnem ekspresionizmu. Med te pesmi je Gradnik uvrstil tudi prepsnitev Villonove balade, v čemer tudi tekmuje z Zupančičevim prevodom, ter prelepo pesem o »Fontani in vodnem curku«, s katero je prešel v objektivno opisovanje narave in njenih čarov. S pesmimi »Delavec v tujini« ter »Slovenska zemlja«, »Triglavec« in »Trubar« se je dotaknil slovenske socialne in narodne boli ter poudaril slovensko, česar bi marsikdo od Gradnika ne pričakoval. S pesmijo »Grintovcu« se je še bolj približal otroški veri, kakor pravi v verzih

V meni tu kot v letih mladih
zopet vera je otroka,
naj me vodi Tvoja roka
po vseh stezah in prepadih.

»Smučarska jutranja molitev« se mi zdi sicer najslabša pesem v zbirki, toda zato sva čudoviti pesmi »Kraška pomlad« in »Noč vseh svetih«

15. julij 1938 se bliža!

152 bogatih daril, ki so vredna nad 100.000 dinarjev

bo ta dan razdeljenih med naročnike in kupovalce »Slovenca«. — Da boste imeli pravico do žrebanja: poravnajte takoj naročnino še za mesec julij, oziroma če še niste na »Slovenca« naročeni, se naročite nanj za tri mesece in plačajte do 12. t. m. trimesečno naročnino. — Opozorjamo, da od nedelje, dne 10. t. m. dalje, ne bo več žigov na izvodih »Slovenca« v prodaji.

Tvrda Bregar & Krek v Ljubljani, Miklošičeva cesta (Vzajemna zavarovalnica) je v svoji izločki razstavila štiri vreče najboljših bele moka »Industrija« Og, ki jih bodo lahko dobili srečni naročniki »Slovenca«. — Tvrda Bregar & Krek ima vsakovrstne moka in tudi žita vedno dovolj v zalogi. Postreženi boste vselej najbolje!

Žitni trg

Novi Sad. Vse neizprem. Tend. neizprem. Promet srednji.

Sombor. Pšenica bač. bač okolica Sombor 205 do 210, gornja bač, srem 205—210 slov 205—210. Oves, rž, ječmen ne notirajo. Koruza 116—118. Moka bač og ogg 320—330, 300—310, 280—290, 260—270, 185—195. Otrubi bač srem 117.50—120, Tend. neizprem. Promet srednji.

Živina

Cene živine in kmetijskih pridelkov v Ljubljani okolici dne 30. junija 1938. Voli I. vrste 6.25 din, voli II. vrste 5.50 din, voli III. vrste 5 din, telice I. vrste 6 din, telice II. vrste 5 din, telice III. vrste 4 din, krave I. vrste 4.50 din, krave II. vrste 4 din, krave III. vrste 3.50 din, teleta I. vrste 7.50 din, teleta II. vrste 7 din, prašiči špeharji 10.50 din, prašiči pršutarji 8 din za 1 kg žive teže. — Goveje meso I. vrste prednji del 12 din, zadnji del 10 din, goveje meso II. vrste prednji del 10 din, zadnji del 8 din, goveje meso III. vrste prednji del 8 din, zadnji del 8 din, svinjina 14 din, slanina 17 din, svinjska mast 18 din, čisti med 15 din, goveje surove kože 12 din, telečje surove kože 12 din, svinjske surove kože 8 din za 1 kg. — Pšenica 300 din, ječmen 270 din, rž 275 din, oves 250 din, koruza 165 din, fižol 200—240 din, krompir 150 do 200 din, seno 60 do 80 din, slama 45 din, hruške suhe 800 din, češnje suhe I. vrste 1400 din, II. vrste 1200 din, III. vrste 1000 din, pšenična moka 355 din, koruzna moka 200—250 din za 100 kg.

Kulturni obzornik

A. Gradnik: Večni studenci

Pesmi. Modra ptica 1938, str. 94.

Alojz Gradnik spada brez dvoma takoj za Otonom Zupančičem med naše najboljšje pesnike: to so pokazale njegove prejšnje zbirke, zlasti pa antologija »Svetle samote«, ki je izšla pred leti. Tišina in bolečost je bila vedno njegova največja pesniška emocija, v tej pesniški knjigi »Večni studenci« pa se jima je pridružil še občutek večnosti, misel na smrt in vero, tista vera, v kateri je živel njegova mati in jo živi slovenski kmet, najtežje povezan s svojo zemljo. »Večni studenci«, ki lijo iz tihih ur in od zvezd in vežejo človeka in zemljo in vse stvari v neko tesno povezano bratstvo v Bogu, ti studenci, ki tečejo v tragiko človeške minljivosti z veliko vero v večnost zemlje in večnost Duha, dajejo osnovni polton tem tihim in optimističnim pesmim, zapetim v senci Smrti.

Skloni se v molku in moli in pij,
v eveti omami in v blaženi veri
sebe in večnosti meje premeri,
plašne ne bodo več tvoje oči.

Vso to tiho, močno zbirko je pesnik posvetil svoji umrli materi: ob njeni smrti se povrača ves v njen svet in kot Březini se mu je njen obraz spremenil v sij, ki živi »prečisto« v plamenem gorčnem od veka — še ta moja glava od tebe žaric: »Zdaj vem, kod naj hodim in kam imam priti...« In dihi te nežne ljubezni do matere in njenega čistega sveta, misel na njen grob visi nad vso zbirko —

snežinke vso stopinje so pokrile,
vse luči vgasilo je nebo.
Počasi v večnost kaplje ur tekó.
O potnik, vidiš bele jih gomile?

V tej melanholiji, ki niti malo ni sentimentalna, temveč resnično pesniško doživljanje čudovi-

Brdič, s katerima se je tesno privil k domači grudi, ki mu je za spominom matere najtrdnjša opora za življenje.

Tako je Gradnik kompozicijsko lepo izpeljal zvezo s svojim poslednjim ciklom: Kmet govori, ki obsega 21 pesmi in je eden najlepših pesniških ciklov v novejšem slovenskem slovstvu. Iz svoje intimne subjektivne lirike je Gradnik — kakor že v »Fontani in vodnem curku« — prešel v realistično opisovanje predmeta samega na sebi ter je — analogno poti Franca Kralja v slikarstvu — prešel v literarni ruralizem, pa ne v naturalističnem smislu, temveč v duhovnem, kar je pri liriku, ki veruje v Duha in ne Gmota, razumljivo. Ta ciklus, ki je edinsven v našem pesništvu — primerjati se mu da samo Majcenova skupina »Zemljak«, ki je prva opozorila na metafizičen pomen kmečkega življenja, predstavlja kmečki svet v najrazličnejših prerzih. Toda — predvsem kmečki duhovni svet, njegovo pojmovanje dela in vere, njegov nazor na vse nehanje človeka, zari-tega v zemljo in zavedajočega se, da bo daljal odgovor od življenja svojemu Bogu. Tako je vpsnil Gradnik kmetov govor domači grudi, nevesti, detetu v zibelki, sinu, materi, zemlji, plugu, hlapcu, drevesu, sodniku, kateremu da lepo lekcijsko:

Ti le vršiš ukaz besed,
življenje vre pa v svoje toka,
in samo zemlja je pravična:
nezmotna, ravna, nepremična,
cesarje, kmete in preroke
vse večno kliče v isti red.

Dalje opeva, kako kmet govori učenjaku, duhovniku, menihu, kparju, pokojni ženi, svojemu krogu, mastilem (vina), svojemu Bogu in sebi. Zbirko pa zaključujeta pesmi kmetovega samogovora (Sebi), njegove smrti (Kmet molči) ter pogreba (Vstajenje), v katerem bo deležen novega vstajenja:

In naj duh, naj duh njegov ne zgine,
naj bo v hiši, v prsti, v muki večni,
da bo še v bridkosti truda srečen,
ki v njegove stopil je stopinje. —

S tem ciklom se zaključuje Gradnikova najnovejša pesniška zbirka s ciklom, ki vsebuje njegove morda najboljše pesmi »Mastilec«, »Kmet govori pokojni ženi«, »Duhovnik« ter »Kmet govori svojemu Bogu«. V teh pesmih je Gradnik našel svoje razmerje do domačega kraja, toda ne toliko do kraja, kolikor do domačega duha, ki veje v slovenski kmečki družini. S temi pesmimi je Gradnik prešel meje osebne subjektivne erotične pesmi, v kateri je bil svoj čas najmočnejši, ter našel novo pot v smislu svojih pisem, ali svojih pesmi beguncev: to je napol epična pesem, opis objekta izven sebe, prenasajena z notranjo ekspresijo. Tako je začetnik novega opisnega realizma, ki v nekaterih pesmih res da vpliva preveč opisno in didaktično (Kmet govori sinu), do čim je v imenovanih najboljših dosegel vsek svojega mojstrstva in svoje poezije. Nasproti Kraljevemu kmetiskim lesorezom, ki kmeta izenačujejo z živaljo, je Gradnik kmeta privzdignil v duhovni svet ter iz njegove ideologije poudaril zemljo kot rednico in trdno oporo življenja, toda prav tako tudi podčrtal njegovo duhovno življenje v veri, ki iz smrti ne dela tragedije, temveč samo obračun življenja:

Prisedi (Bog), z mano povečerjaj,
potem pa ves svoj dolg izterjaj,
in naj zgodi se Tvoja volja!

Taka je najnovejša zbirka pesmi Alojza Gradnika, ki jo moramo tudi od naše strani sprejeti kot najboljšo pesniško zbirko zadnjega leta. S to zbirko je stopil v svoj zenit in nam pokazal celo nova pota. Odkril je v pesmi duha našega kmeta in se mu v spominu na svojo mater in na svoj kraj skušal tudi notranje približati, in to z uspehom, kakor se ni posrečilo še nikomur izmed nas. »Večni studenci«, Zemlja in zagrobnost, ki nas spremljata vse življenje, so tudi duhovne vrednote, iz katerih ni zrasel samo naš kmet, ki po Gradniku govori svojo prepričevalno izpoved, temveč tudi mi vsi, ki verujemo v Boga in v našega kmeta, kot nosilca slovenske in metafizične ideje.

Za praznik svetega Tomaža Mora:

Svetnik, ki se je še pred rabljem šalil

Dne 6. julija poteka 400 let, odkar je umrl mučeniške smrti Tomaž More, ki je bil 19. majnika leta 1935 prištet med svetnike.

Tomaž Mor je bil lord-kanceler angleškega kralja Henrika VIII. Ta kralj se je ločil od Rima, ker Rim ni hotel odobriti in pozakoniti njegove prešustne zveze. Ker Tomaž Mor kot kraljev kancelar ni mogel drugače, kakor da je tudi obsodil kraljevo postopanje ter izjavil, da ima papež prav, ne pa kralj, ga je kralj obtožil veleizdaje. In vendar Tomaž Mor ni storil nič drugega, kakor da se je držal načela, da je Boga treba bolj poslušati kakor pa ljudi. Kot veleizdajalec je bil obsojen na grozno smrt. Najprej bi moral biti obešen, kar je bila v tistih časih velikanska eramoto. Nato bi mu vzeli drobovje ter ga na štiri dele raztrgali. Ko je tako poslušal svojo smrtno besedo, je znova dobil besedo, da bi spregovoril, če hoče. Bil je izvrsten govornik in sijajen jurist, ki bi bil lahko s svojo zgovornostjo in svojim znanjem svoj položaj izdatno izboljšal. On pa tega ni storil, marveč je sodnemu dvoru povedal le zgodbo, kako so kamenjali svetega Štefana. Dejal je: »Ko so tako kamenjali svetega Štefana, je bil zraven tudi neki Savel, ki je pozneje postal Pavel. In sedaj oba, Pavel in Štefan, veselo uživata večno blaženost. Tako tudi jaz želim, da bi svoje sodnike zopet videl pred božjim prestolom. Dotlej pa naj vsomogočni Bog varuje kralja ter mu nakloni dobrih svetovalec!«

Tako veselo in obenem resnobno je Mor govoril vpricho grozne smrti. Malo ga je brigalo, ko je moral iti v sprevedu po londonskih ulicah iz sodne dvorane v ječo Tower ter mu je ob strani hodil rabelj s sekuro, katero je imel namerjeno na obsojenčovo glavo. Med tem žalostnim sprevodom ga je srečal na cesti njegov sin John, ki se je jokaje vrgel očetu k nogam ter ga prosil za zadnji očetov blagoslov. Tomaž Mor se je sklonil k sinu ter ga večkrat iskreno objel in poljubil, ni pa pri tem potočil niti ene solze. Ko je sameval nekaj časa za debelimi zidovi towerske ječe, se je sam tolažil, da je prav za prav njegova smrt v marsičem še lažja, kakor pa počasno umiranje doma v postelji. Ko je zvedel, da mu bodo odsekali glavo, je dejal, da mu to, da bo njegovo telo obglavljeno, ne bo zmanjšalo nebeske blaženosti, saj je Kristus naš vseh glav.

Ginljivo je brati njegovo zadnje pismo, ki ga je pisal hčeri Margareti. V tem pismu se kar nič ne ponaša s svojo mučeniško smrtjo. Pač pa pismu prilaga zadnje, kar ima, svoj žepni robec ter jo prosi, naj ga izroči »moji ljubi Ceciliji«. Tudi sicer izraža v pismu skrb za vsako malenkost. Srečen je bil, ko je zvedel, da bo obglavljen na dan (vigilijo) pred praznikom sv. Tomaža ter v osmini praznika sv. Petra in Pavla. Nazadnje pohvali svojo hčerko Margareto zaradi njenega obnašanja, rekoč: »Rad vidim, če otroška ljubezen in nežno čustvo pozabljata posvetno etiketo.« Nato pozdravlja še svojega sina Johna, rekoč: »Njegovo naravno obnašanje mi je močno ljubo. Naš Gospod naj ga blagoslovi, kakor tudi njegovo vrho ženo, mojo ljubo hčer. Naj bo dober do nje, ker ona to zasluži.«

Tako mirno in dostojno je njegovo obnašanje, kakor se izraža tudi v njegovih pismih. Njegova vedrost, ki je bila resnična, pa se najbolj kaže v njegovi hudomušnosti in šalivosti, ki ga do zadnjega diha ni zapustila. Ker je bil najprej obsojen, da bo obešen, je to obsodil kralj Henrik VIII. milostno spremenil in določil, da bo obglavljen. Mor pa je na to kraljevo velikodušje odgovoril: »Bog naj obvaruje moje prijatelje kraljeve milosti!«

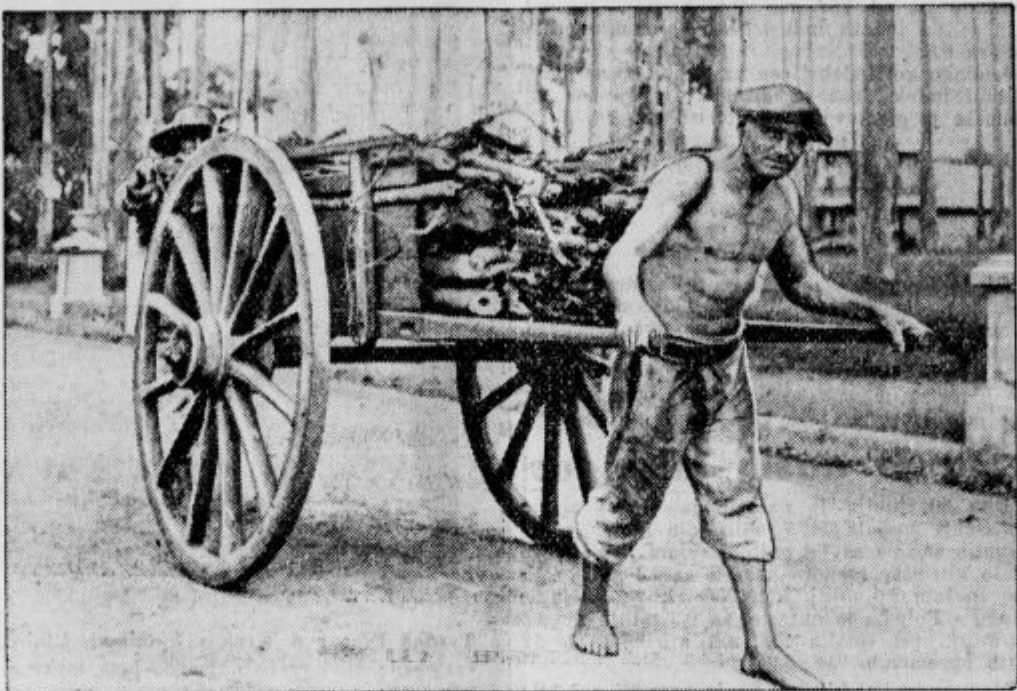
Ko je na morišču moral po lestvi stopati na morilni oder, se je lestev zamajala. Mor pozove towerskega guvernerja: »Prosim vas, pomagajte

mi no, da pridem gor! Nazaj priti me ni skrb!« Kralj mu je tudi milostno dovolil, da sme na zadnje spregovoriti ljudstvu še nekaj besedi. Mor je to storil, da je vse navzoče prosil, naj zanj molijo ter izpričajo, da je pretrpel svojo smrt kot katoličan za katoliško cerkev. Končal pa je z besedami: »Umriem v zvestobi do Boga in kralja, vendar najprej v zvestobi do Boga!«

Dobil je dovoljenje, da še zadnji hip lahko kaj spregovori. Tomaž Mor je že kleče molil psalm »Miserere« za umirajoče. Nato pa je še enkrat vstal ter po navadi tedanjega časa poljubil rablja, ki ga je pri tem takole ogovoril: »Sedaj se pa le potrudil, mož, in ne boj se izvrševati svojo dolžnost! Vedi pa, da je moj vrat precej kratek, zato boš moral paziti, da ne zgrešiš in tako ne omadežuješ svoje rabeljske časti!« Sam si je zavezal

oči ter se nato zleknil po dolgem po odru. Klada pa, ki je nanjo položil svojo glavo, je bila nizka. Svojo dolgo brado je zavijal naprej, rekoč: »Te pač ne bo treba odsekati, zakaj ta prav gotovo ni zagrešila nobene veleizdaje!«

Tako je umrl Tomaž Mor, do zadnjega veder in vesel, dasi se je zavedal resnosti ločitve od tega sveta. Podrobnosti, ki so o njegovih zadnjih urah tukaj naštet, je podal protestantski letopisec Hall, ki Moru sicer ni bil prijazen. Zato ni čuda, če Hall to vedrost pred smrtjo celo v zlo šteje. Vendar je tudi za sodobnega kristjana jasno, da je taka vedrost vpricho rablja dokaz njegove poslednje vernosti in pobožnosti. Svetniki so geniji v verskih rečeh. Kar store in česar ne store, to je za nas navadne zemljane vedno nekaj nenavadnega, kar šele sčasom spoznamo za pravo in dobro.

Kaznjence na Hudičevih otokih v Francoski Guayani, ki je poslan na delo zunaj kaznilnice. Francoska vlada je sklenila, da bo to kazensko kolonijo odpravila ter da bodo na Francoskem poslej tudi teške zločince zapirali v navadne kaznilnice.

Angleški naskok na najvišjo goro sveta tudi letos brezuspešen!

Sedmi naskok na 8882 m visoki Mount Everest, najvišjo točko zemeljske oble, je po poročilih, ki sedaj prihajajo o poteku ekspedicije, brezuspešen.

Nepričakovano zgodaj, že v začetku maja, se je vreme na Himalaji silno poslabšalo. V teh krajih je vse vreme odvisno od vetra monsuma, ki prihaja iz razpaljene indijske nižine. Nanesel je na skalni vrhovi del Mount Everesta neznanske množine svežega snega. S tem je postalo prodiranje proti vrhu za sedemčlansko angleško ekspedicijo, ki jo je vodil W. Tilman, zelo otežkočeno. Pri prodiranju čez vzhodni del ledenika Rongbuk sta se obrnila plezalca Shipton in Smythe proti severu in prelezla sedlo Lhapka-La (6.800 m), to

je sedlo, ki loči ledenika Rongbuk in Kharta. To pot so odkrili že l. 1921 in jo tudi prehodili.

Tilman in Oliver pa sta hotela priti na severno sedlo Mount Everesta, na 7000 m visoki Chang-La. Tu pa je prišel Oliver s svojim nosačem v plaz. K sreči se je rešil in sicer zaradi vrvi, s katero je bil privezan na druge. V naslednjih dneh (24. maja) sta Tilman in Oliver sicer dosegla severno sedlo, vrh pa je bil še 1800 m višje. Ko je nato nastopil še hud snežni metej, niso več mogli držati tu svojih postojank in so zapustili pravkar postavljeno taborišče.

Silne množine snega so onemogočile vsak nadaljnji poskus doseči vrh po isti poti. Zato so napravili nov naskok po stari poti, pa kateri so plezalci hodili že l. 1921, namreč po zapadnem delu ledenika Rongbuk. Poskusili so še to pot, ker je bilo po poročilih prejšnjih ekspedicij razvidno, da te poti niso imeli za nemogočo.

Ko pa je prežgodaj pritisnil monsum, so tabor zaradi novih snežnih gora, ki jih je monsum nanesel, izpraznili in se odpravili čez tibetansko visoko planoto v Sikkim.

Ali se bo Tilman s svojimi spremljevalci v septembru že enkrat poskušal s Kang Chamolungom — snežnikom ptiče dežele — kakor imenuje tibetanski jezik Mount Everest, je še odprto vprašanje. V septembru monsum poneha in je plezanje zopet možno. Doslej pa so vedno smatrali kot najboljše čas za plezalce ture zgodnjo pomlad.

Dejstvo da se je ekspedicija odpravila v Darjeeling, kamor je prvi oddelek že prišel, pa govori proti temu, da bi se naskok letos ponovil. Če bi mislili na ponovne poskuse, bi ekspedicija gotovo ostala v Tibetu, blizu nedostopne gore.

Tale ženska je bila vdova, ki se je vnovič omožila. Namestu pa, da bi bila sebi nadela poročni pajčolan, ga je privezala okoli vratu svojemu psu. To se je zgodilo v Londonu. Ubogi mož!

Italijanski dirkalni konj »Neareo«, ki je zadnjič zmagal pri dirkah v Milanu, je bil prodan za 60 tisoč funtov nekemu Angležu, ki pa ga bo imel za plemo v svojih hlevih. En konj, ki je bil prodan za več ko 12 milijonov dinarjev, je velika redkost.

Američan leti okoli sveta

Kalifornijski milijonar in letalec za zabavo mr. Howard Hughes je 3. julija ob 11.27 po ameriškem času odletel iz Kalifornije proti New Yorku. Ko bo tako preletel Severno Ameriko, bo letel iz New Yorka čez Atlantik v Pariz. Odtod bo letel dalje, tako da bo obletel vso zemljo. Med poletom čez Severno Ameriko je pristal v Wichita v Kansasu. Pri prvem delu svojega poleta okrog sveta je letel s povprečno hitrostjo 310 km na uro.

Križanka: Julij

1	2	3	4	5	6	7	8	9	10
11		12					13		
14							15		
16			17	18	19	20			
21			22				23	24	
25	26		27				28		29
30			31	32	33	34			
35			36			37	38		
39			40				41	42	43
44	45		46	47	48	49			
50		51			52				53
54					55		56		
57			57			58		59	60
61	62	63					64		
65							66		
67									

Vodoravno: 1. tatinska ptica, 6. pristaniško mesto v Litvi, 11. kraj pri Tržiču, 12. domača žival, 13. ženska oseba iz svetega pisma, 14. po določenem redu postavljene črke, 15. reka na Nizozemskem, 16. tuja beseda za odvisnost, 21. skrajšano žensko krstno ime, 22. slovenski učnjak, 23. preprosto leseno orodje, 25. elektro-tehnični izraz, 27. pripadnik izumrlega naroda, 28. turški naslov, 30. druga beseda za ogledovalca, 35. tatarski naslov, 36. desni pritok reke Volge, 37. del telesa, 39. star slovenski prislov časa, 40. vrsta padavine, 41. prebivalec dela južne Afrike, 44. pokrajina v Jugoslaviji, 50. tuja beseda za podobo iz preprostega življenja, 52. pristaniško mesto v srednji Grčiji, 53. tuja beseda za prehlad, 54. promenadna cesta v Zagrebu, 56. skrajšano žensko krstno ime, 57. druga beseda za bilko, 58. grška sveta gora na Halkidiki, 61. druga beseda za pisarja, 64. skrajšano žensko krstno ime, 65. važna listina, 66. pritok reke Drine, 67. tuja beseda za hlijenje.

Navpično: 1. poljski plevel, 2. tuja beseda za umetnega človeka, 3. prebivalec Amerike, 4. sodobna poljska politična osebnost, 5. rimski pozdrav, 6. čebeljni izdelek, 7. navadni števnik, 8. kraj severozahodno od Novega mesta, 9. moška oseba iz Vergilove epične pesnitve, 10. tuja beseda za strežaja, 17. ženska oseba iz svetega pisma, 18. divja žival, 19. turški gospodar, 20. vladarski naslov, 21. kraj severovzhodno od Novega mesta, 24. levi pritok reke Ural, 26. stenska prevleka, 29. druga beseda za mlado kravo, 31. psevdonim Dragotina Ketteja, 32. važen del glave, 33. kraj pri Fari pri Kostelu, 34. vrsta papir, 38. gora na Koroškem, 39. del vojskovanja, 42. bližnji sorodnik, 43. druga beseda za preprosto ljudstvo, 45. moška oseba iz svetega pisma, 46. skrajšano žensko krstno ime, 47. druga beseda za dar, 48. drobec železa, 49. reka v severovzhodni Afriki, 51. tuje žensko krstno ime, 55. nekdanji prebivalec Italije, 56. pripovedno delo v verzih, 57. mestno nočno zabavišče, 58. srbsko moško krstno ime, 59. tuja beseda za mržnjo, 60. Finžgarjeva povest, 62. uporni indijski fakir, 63. morska žival.

RESITEV KRIŽANKE: POKAL

Vodoravno: 1. Srb, 4. kolorit, 6. ton, 7. oča, 8. rast, 12. ime, 14. igo, 15. Bog, 17. Nil, 18. umor, 21. rep, 22. K(ocbek) E(tbin), 23. vic, 24. očet, 26. Tver, 27. Reka, 28. zid, 30. Zar, 31. oče, 32. Slape, 33. Ida, 34. brv, 36. rum, 39. bera, 41. dama, 44. omelo, 46. ratar, 47. Jugoslavija.

Navpično: 1. Slovenec, 2. rod, 3. branilec, 4. knjigovez, 5. tahometer, 6. trabant, 8. rž, 9. tvarina, 10. um, 11. rt, 13. biro, 16. Ob, 18. uk, 19. Olt, 20. Ziri, 25. era, 29. doliv, 30. žepar, 34. Breg, 35. ralo, 37. udav, 38. mati, 39. boi, 40. emu, 42. Maj, 43. ara, 45. os, 46. Ra.

IVANHOE

Št. 169.

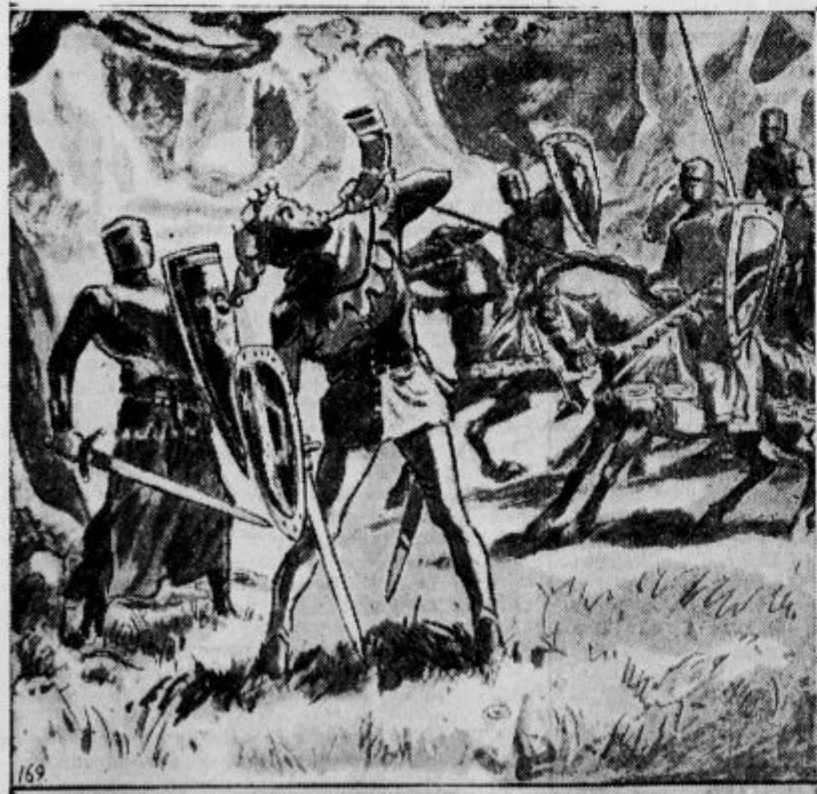
Šest na enega

»Izdajalec!« je zaškrilpal črni vitez. Tisti hip pa je že zleknil njegov konj in je vse kazalo, da bo pod seboj pokopal svojega jezdeca. V tem je Vamba naglo snel s pasu tisti rog in je nanj začel trobiti dogovorjeni napev. Glas roga je napadalce toliko zmedel, da so se celo nekoliko umaknili, misleč, da se bliža od kod črnemu vitezmu pomoč. Ta hip zmede med napadci je Vamba izkoristil ter črnemu vitezmu pomagal na noge.

»Strahopetni psi!« je modri vitez psoval svoje ljudi. »Ali se mar res bojite, če kdo zraven vas zatrobi v rog. Vrh vsega pa je trobil še celo norec, vi strahopetni zajci!« To je napadalce tako pogrelo, da so se znova zaleteli v črnega viteza, ki se je bil medtem postavil s hrbtom ob hrast. Tukaj se je tako junaško branil z mečem in ščitom, da jih je dosti podrl. Vendar mu je vedno huje predlo.

Ko se že nikakor ni mogel več otepati množičevilnih napadalcev, je tudi modri vitez pograbil novo sulico ter s konjem naskočil črnega viteza, hoteč svojo žrtve pribiti na hrastovo deblo. Ni pa upošteval Vambe, ki se v tem boju nihče zanj ni zmenil. Naglo je spustil rog na tla ter se zagnal proti modremu vitezmu, ki je medtem že skoraj dosegel bojevnika ob hrastu. S spretnim udarcem je norec dirjačemu konju presekal binelje. Vitez in konj sta tresčila na tla, s čimer pa ni bilo veliko pomagano, ker so v zadnjem hipu napadalci kar rastli iz tal.

Res je črni vitez z vsakim svojim silnim zamahom podrl po enega bojevnika, ki pa je na njegovo mesto takoj planil drugi in se besno zagnal v črnega viteza. Ko je tedaj črni vitez uvidel, da skoraj ni nobene rešitve zanj, je sklenil, da bo svoje življenje prodal tako drago, kolikor bo je mogoče, ter se je v mirnem preudarku pripravil na dolg boj.

ni mogel več otepati množičevilnih napadalcev, je tudi modri vitez pograbil novo sulico ter s konjem naskočil črnega viteza, hoteč svojo žrtve pribiti na hrastovo deblo. Ni pa upošteval Vambe, ki se v tem boju nihče zanj ni zmenil. Naglo je spustil rog na tla ter se zagnal proti modremu vitezmu, ki je medtem že skoraj dosegel bojevnika ob hrastu. S spretnim udarcem je norec dirjačemu konju presekal binelje. Vitez in konj sta tresčila na tla, s čimer pa ni bilo veliko pomagano, ker so v zadnjem hipu napadalci kar rastli iz tal.

Zavarovanje poljedelskih delavcev

S 1. septembrom 1937 je bilo uvedeno zavarovanje za starost in onemoglost, tako da se sedaj izvaja zavarovanje za vse tri primere, ki jih predvideva zakon o zavarovanju delavcev. Ta zakon je začel veljati 1. septembra 1937, to je poljedelske delavce. Po pooblastitvi istega zakona pa more minister a posebno uredbo predpisati zavarovanje tudi zanje. Ta uredba bi morala biti izdana še do 1. julija 1938, vendar je še vedno ni mamo. Tako so ostale nezavarovane množice poljedelskih delavcev z izjemo poljedelskih delavcev, zaposlenih pri poljedelskih strojih, ki pa so zavarovani samo zoper nezgode, ter okrog 4000 oseb iz vse države, ki so zavarovane za vse tri primere (vzdrževalci pomočniki itd.).

Ker poljedelski delavci ne uživajo dobrot zakona, vladajo med njimi razumljivo slabše higijenske razmere kot pri ostalih delavcih. Njihovi prejemki pa niso zadostni za nakup zdravil in za izdatno zdravniško pomoč. Zato je utemeljena zahteva strokovnih organizacij, da se izvede tudi zanje zavarovanje. Še bolj kot bolniško zavarovanje pa je potrebno poljedelskim delavcem starostno zavarovanje. Usoda hlapca Jerneja se v zadnjih desetletjih ni prav nič zboljšala. Prej bi mogli reči, da se je poslabšala. Poljedelski delavec, ki je gadel vse svoje življenje, ostaja na starost brez sredstev. Njegova življenjska jesen je najtrpejša.

Število poljedelskih delavcev ni ravno tako nizko, kot bi kdo mislil. Po statistiki prebivalstva naše države iz l. 1931 je bilo tedaj moških delavcev 302.971, ženskih pa 171.886, skupno 474.357. V teh številkah seveda niso všteti družinski člani, temveč samo osebe, ki se pretežno preživljajo z najemnim delom v poljedelskih panogah. In od te akoraj pol milijonske množice so zavarovani pri OUZD samo skromni štirje tisoč iz teh skromnih podatkov je razvidno, kako važna je zadeva zavarovanja poljedelskih delavcev, da to ni le v korist nekaj tisočev, temveč stotisočev delovnih ljudi.

Poljedelski delavci zato pričakujejo, da se bo kr. vlada oziroma socialno politično ministrstvo pričelo pečati tudi z njihovim vprašanjem, da bo končno po 16 letih obstoja zakona izvedeno tudi njihovo zavarovanje in s tem izpolnjena njihova vroča želja.

Strok. zveza poljed. delavstva, Ljubljana.

Musorgski: Boris Godunov

Za zaključek operne sezone smo dobili še novo premiero. Uprizorjena je bila Musorgskega širokopotezna in veličastna opera »Boris Godunov«, opera, ki je morda najbolj izrazita in najmočnejša predstavnica ruske narodne glasbene umetnosti do zadnjega časa in ki nosi na sebi poteze romantično naturalistične in še posebej ruske umetniške nazornosti.

Uprizoritev sama je segla v čas, ko so že akoraj povsem popustile silnice umetniške zbranosti, kar ima svoje neizogibne posledice enako pri izvajalstvu kot pri poslušalstvu; zato bo bolje, če se bomo z opero samo in z njeno uprizoritvijo približje seznanili v novi sezoni, ko bodo v operno življenje posegli novi impulzi. Za enkrat bi ugotovili le to, da je uprizoritev dosegla v glavnem obrisu lep uspeh, da pa vendar ni mogla utajiti neke utrujenosti, ki je ovirala želeno učinkovitost vsaj celoti, če so že v posameznih členih zaželeli jasnejši obrisi odskih postav in glasbenih tokov.

Uprizarjanje je režisiral g. Robert Pri-mošič in ga privedel do ravni, kjer je doseglo

Radio

Programi Radio Ljubljana

Sreda, 4. julija: 12. Napovedi (plošče) — 13.30 Poročila — 13.30 Pisanja (p.) — 14. Napovedi — 15. Magistov trio — 15.40 Opusnjak (g. prof. Miroslav Adamič) — 16. Napovedi, poročila — 16.50 Nac. ura — 17.00 Flotow: Aleksander Stradella, uvertura (plošče) — 20. Kvarter mandolin — 20.45 Koncert pevskega zbora »Ljubljanski zvon« — 21.30 Bolgarska pesna glasba (plošče) — 22. Napovedi, poročila — 22.15 Harmonika solo, g. Rudolf Pilih. **Četrtek, 5. julija:** 12. V poletju za odhiti (plošče) — 13.30 Poročila — 13.30 Napovedi — 13.30 Koncert slovenskih skladateljev (Radijski orkester) — 14. Napovedi — 15. Napovedi, poročila — 15.30 Nac. ura — 15.50 Deset minut zabave (g. Fr. Lipah, član Nar. gled.) — 20. Pucelj: Dva sveda za opere »Madame Butterfly« (Zl. Gjuzjenec) — plošče — 20.10 Slovensčina za Slovence (g. dr. Rudolf Kolarič) — 20.30 Violinski koncert g. prof. Karla Rupla, pri klavirju g. prof. M. Lipovšek — 21.15 Koncert Radijskega orkestra — 22. Napovedi, poročila — 22.15 Okroglo in vesele (plošče).

Drugi programi

Sreda, 4. julija: Belgrad: 20.00 Mozartovo arije, 20.30 Humor, 21.30 Nar. pesmi. — Zagreb: 20.00 Plošče, 20.30 Ljubljana, 22.30 Plesna gl. — Praga: 19.25 Igra, 21.00 Smetanova opera »Libusar« — Varšava: 19.30 Ork. konc., 21.10 Zab. program, 22.00 Nar. konc. — Sofija: 19.45 Opera. — Budimpešta: 19.30 Vok. koncert, 20.50 Jazz, 21.45 Operni orkester, 23.10 Clg. ork. — Trst: Milan: 17.15 Vok. koncert, 21.00 Zab. program. — Rim-Bari: 17.15 Dueti, 21.00 Pihala, 22.10 Komorna gl. — Dunaj: 20.00 Opera gl., 21.30 Igra, 22.30 Zab. konc., 24.00 Plošče. — Köln: 20.00 Ork. konc., 21.00 Italijanska gl. — Frankfurt: 20.00 Vojška godba, 21.15 Komorna gl. — Strasbourg: 20.30 Richard Straussove skladbe.

vsaj v glavnih obrisih prepričevalno podoba; obenem pa je sam kreiral naslovno vlogo z močnim izraznim poudarkom. V pomembnejših vlogah so obenem uspešno nastopili še Nolljeva in Ribičeva kot carjeva otroka, Spanova kot njuna dojilja, Marček kot knez Šuški, Kolacio kot Ščelkalov, Franc kot Napačni Dimitrij, Kogejeva kot Marina, Zupan in Banovec kot vagabunda Varlaam in Misajl; ugodno je bila zasedena in zgrajena še vrsta ostalih, bolj v ozadju stoji vlog. — Starega kronista Pimena je prišel upodobit kot gost iz zag. bške opere basist Griff. Prepričevalno je razvil spoštljivo starost v skrivnost življenja zamišljenega meniha in zlasti lepo razpredel melodični tok glasbenega dela, za kar mu tako uspešno služi mehak in poln glas.

Veliko je doprinesel k odskemu učinku tudi scenograf inž. Franz, ki je zasnoval primerno in lepo scensko okolje. Tudi pevski zbor je dal mnogo dobrega.

Glasbena stran uprizoritve je bila v rokah dirigenta dr. Svare, ki je skušal dati tej bogati in izrazna polni tonski podobi čim prepričevalnejše lice. Gradil je dosledno, — le še več so razmerja med instrumenti bi si človek želel, da bi nastajale prave tonske barve, na katere je Musorgski polagal toliko izrazne moči — če ostajamo bolj pri zunanjih potezah.

Upajmo, da bo jesenska repriza dosegla še višjo umetniško raven — in takrat o stvari kaj več. V. U.

Ptuj

Krajevna protituberkulozna liga v Vurberku pri Ptujju je izvedla v protituberkuloznem tednu svojo začrtano prireditve. Nje glavni cilj »pomagajmo in skrbimo za reveže« je bil tudi tukaj nad vse viden. Liga, s svojim ljubljenskim in poštvovalnim predsednikom gospodom dr. Boleslav Okolo-Kulakom, šef-zdravnikom sanatorija, ter s celotnim agilnim odborom je zasnovala prireditve zelo spretno in s tem privabila razen okoliškega ljudstva tudi prav lepo število uglednih oseb Ptujške gore in mečanov mest Ptuja, Maribora, Zagreba in Belgrada, ki so prireditve kaj dobro podprli. Spretno roke gospe Polina Okolo-Kulak, soproge šef-zdravnika sanatorija, naših gospa in gospodičen učiteljice so prav okusno okrasile prireditvene prostore in tudi poskrbele, da je mogel priti še tako razvajen želedec na svoj račun. Končni izid te prireditve se je izkazal nad vse zadovoljiv. Liga stoji danes s ponosom ob rami revežev, predvsem naše revne dece, ko vidi, da jim bo mogla nuditi v zimskem času vsaj najnujnejše, to je mleko in kosček kruha. Nasemu vrlenu županu gosp. Petku Franju, ki sodeluje v ligi s pravim razumevanjem, pač ne bo težko najti primerne prostora, kjer naj bi liga pripravljala potrebna okrepčila.

Sport

Pregled nedeljskih športnih dogodkov

Doma

Kvalifikacijske tekme za vstop v državno ligo.

Slavija iz Osijeka je dobila tudi svojo povratno tekmo z Vojvodino. Zmagala je v Novem Sadu z 1:0. Gol je zabil Tirnani. Varaždinska Slavija je premagala Krajišnika s 5:1. Zmago je odločila v drugem polčasu, ko je nasula Krajišniku v mrežo kar štiri gole. Kragujevski Radnički je temeljito porazil niškega Železničarja. Tudi on je zmagal s 5:1. V nedeljo, 10. julija, bodo odigrane še odločilne tekme za vstop v ligo. V Zagrebu bo Concordia igrala svojo prvo tekmo z varaždinsko Slavijo. V Zemunu bo Sparta igrala z osiješko Slavijo, ki je vrgla iz nadaljnega tekmovanja Bačko in močno Vojvodino. V Kragujevcu pa se bo tamkajšnji Radnički pomeril z Gradjanskim iz Skoplja. Zmagovalci v teh tekmah je prav za prav težko napovedati, saj so vsi še preostali klubi prav močni! Zdi se nam, da so favoriti Slavija iz Osijeka, Gradjanski iz Skoplja in Concordia. Stvar pa ni tako zanesljiva, saj je znano, da je Sparta letos dosegla izborne rezultate, da je Radnički izredno nevaren in se utegne kaj dobro upirati tudi varaždinska Slavija. Vendar vztrajamo pri končnih favoritih, ki bodo manjše izgube na tujem znali pretvarjati doma v mnogo izdatnejše zmage. V ligo bo najbrž ostala Concordia, na novo pa bosta najbrž vstopili osiješka Slavija in skopljanski Gradjanski. Sicer pa, v nedeljo zvečer bo situacija najbrž še precej jasna! V Belgradu je v nedeljo igral zagrebški Gradjanski z Jugoslavijo. »Purgerji« so igrali mnogo slabše kot pri svoji prvi tekmi v Zagrebu, kjer so zmagali kar s 4:0. Tokrat pa so po sreči remizirali 1:1. Zadovoljil je po dolgem času Rakar v jugoslovanskem napadu. Doslej je še vedno odnašal od slednje tekme slabe kritike. V Skoplju je igralo kombinirano moštvo BASK-a iz Belgrada s tamkajšnjim Gradjanskim trening-tekmo, v kateri je remiziralo 2:2. Gradjanski je bil prav dober. Danes,

Posedstva

Parcelo v izmeri 500 m² na Kodeljevem, prodam. Naslov v upravi »Slov.« pod št. 10584. (p)

Hiša pri Mariboru

sončna lega ob prometni cesti, napredaj. Naslov v upravi »Slovenca« Maribor, Celje, Ljubljana, št. 10621. (p)

V Brezicah in okolici

so napredaj hiše, krasna stavbišča, vinogradi, sadovnjaki in gozdovi ter zaokroženi deli Attemsovega veleposestva. — Pojasnila pri inž. Miklau Otmar, Brezice. (p)

Vnajem

Gostilniški prostori v Kolodvorski ulici v Ljubljani, se oddajo v najem s 1. avgustom t. l. Lokali so uporabljivi tudi v druge svrhe. — Ponudbe v upravo »Slov.« pod značko »33« št. 10347

Manufakturna trgovina

100 let stara, v večjem mestu, se zaradi boleznj odda v najem ali event. sprejme družabnik, kateri bi sam vodil posle. — Potreben kapital najmanj 500.000 din. Dopisi upr. »Slovenca« pod »500« št. 10607. (n)

Stanovanja

Enosobno stanovanje podprtilišče, suho, oddam s avgustom. — Prednost imajo upokojenci. Kettejeva 7. (e)

TUDI PUŠČAVA SE CIVILIZIRA

Običaji tudi v Afriki vroči niso vedno isti; opica na vrat žirafi skoči in ji z GIBBSOM zobe čisti.

DVE

STOLETJI SVETOVNEGA USPEHA.

Kaj ni to najboljši dokaz kakovosti proizvodov GIBBS!!! — Gibbs so kopirali in ponarejali po vsem svetu, toda kopije in ponaredbe nimajo nikdar vrednosti originala. Da bi imeli res dovršen proizvod, uporabljajte pravo milo za zobe Gibbs, iznajditeljev proizvod. — Znanstveno je dokazano, da je milo Gibbs vedno in ostane strogo aseptično. Noben mikroba ne more živeti na njegovi površini.

Na start bodo pripuščena sledeča vozila: ljudski motorji do 100 cm³, športni motorji do 250 cm³, športni motorji do 350 cm³, športni motorji do 500 cm³, športni motorji do 1000 cm³, turni motorji do 350 cm³, turni motorji do 1000 cm³.

Dirka novincev bo brez razlike na jakost motorjev.

Vsi motorji morajo biti opremljeni s montiranimi izpušnimi cevmi, da ne vzdigujejo prahu. Provisorne naprave niso dovoljene.

Rok prijave je do 1. julija 1938, prijavnina znaša 50 din za vozila, kateri znesek s po startu vrne.

Start bo letel in to tako, da bodo vsi motorji prišli pred tribuno, tam ugasnili motorje, jih pogledili, vrstili in na znak startera zopet spravili stroj v pogon in odpeljali z vodilnim starterom tempo 25 km na uro v prvem krogu, čim pa privojsjo na startno črto, da tam stoječji starter znak za start. Vozilo se bo v vseh kategorijah po osem krogov.

Vsak dirkač vozi na lastno odgovornost in ne more v nobenem primeru zahtevati kake odškodnine od prirediteljev dirke. Vsi protesti se morajo izvršiti takoj po dotični kategoriji na licu mesta. Protest rošuje vodstvo dirke sporazumno z žirijo dirke končno veljavno. Protestna pristojbina znaša 100 din.

Vsi vozniki morajo tako pri treningu, kakor pri dirki nositi varovalne čelade.

Vesti športnih zvez, klubov in društev

S. K. Mars. Ponovno se opozarjajo vsi klubi, da na dopise, ki ne bodo opremljeni s klubskim žigom, klub ne bo odgovarjal. S. K. Mars. — Danes od 18. ure dalje obvezen trening za vse verif. igralce. — Načeln.

KOLESA znamke „AXO“

v prvovrstni kvaliteti in lepi izdelavi kupite ugodno pri

H. SUTTNER

LJUBLJANA, Aleksandrova 6

Zahtevajte brezpla. cenik! Ugodni plačilni pogoji!

Ciril Zebot:

Integralna bonifikacija v Italiji

1.

Posledica starorimskega feudalizma, ki se je preko srednjeveškega feudalizma do naših dni ohranil kot prevladujoč lik zemljiške posesti v Italiji, je poleg socialnega problema prvega reda (problem male kmetijske posesti) in nič manjšega narodno-gospodarskega problema (slab donos ekstenzivne agrarne kulture), zapustil kot usodni zgodovinski rezultat stoletne produktivne pasivnosti težak narodno-agrarni problem: zamočvirjenje in izroditev razsežnih agrarnih terenov.

Proti tej zemeljski kugi se je poskušal boriti že stari Rim in pozneje različne razdrobljene italške države (n. pr. papeži: Bonifac VIII., Martin V., Sikst V. in predvsem Pij VI.; Beneška republika, Toscana in dr.). Zedinjena Italija je leta 1882. izdala zakon o hidravlični bonifikaciji z namenom odpraviti malarijo, ki so jo povzročali zamočvirjeni predeli.

Razen znanih uspehov bonifikacijskih prizadevanj Beneške republike so vsi bežno označeni zgodovinski poskusi bonifikacije v Italiji ostali brezuspešni. Dokaz temu je velikanska razsežnost od 24. dec. 1928 do 31. dec. 1937 za popolno bonifikacijo klasificiranih terenov, katerih obseg smo spredaj navedli.

Do 31. decembra 1937 je bilo skupno zakonito odmerjenih 8.900.000 hektarjev agrarne zemlje, ki je potrebna integralne bonifikacije.

Od kod ta neuspeh vseh teh prizadevanj za odrešitev okužene zemlje? Fašistična Italija odgovarja:

Stari zgodovinski poskusi so ostali brez trajnih uspehov zaradi ponavljajočega se pretrganja začeti del, kar je značilno za domala vse te poskuse.

Predfašistični bonifikacijski napori Zedinjene Italije pa so bili kronani s neuspehom razen zaradi nerazsežnosti na osnovi zakona iz l. 1882. započetih bonifikacijskih del, predvsem zaradi nepopolnosti na liberalni državni in gospodarski zamisli zgrajenega pojma bonifikacije.

Liberalna država je kompleks del, ki so potrebna za zopetno usposobljenje okužene, zamočvirjene in degenerirane zemlje za civilizirano kmečko življenje, razdelila v dve strogo ločeni kategoriji:

a) v kategorijo »javni« del pod skupnim imenom »hidravlično-higijenske bonifikacije« (izsušitev močvirnatih terenov in pod.),

b) v kategorijo »zasebni« del za obnovo agrarne zemlje in intenzifikacijo proizvodnje, kolonizacijo in sploh ustvaritev pogojev civilizirane kmečkega življenja (sistematične zemlje, zgradba medposesniških potov, gospodarskih poslopj, stanovanjskih hiš itd.).

Država se je načelno omejila le na prvo kategorijo. Drugo kategorijo pa je sledeč liberalnim načelom o funkcijah države in o narodnem gospodarstvu prepustila kot prosto sfero morebitne individualne aktivnosti. Ta načelna ločitev med »javni« in »zasebni« ter sledeča omejitev države na »javno« sfero, je povzročila, da se dela iz področja »zasebne« sfere ali sploh niso vršila ali pa le delno in nevporedno z »javni« (bodisi zaradi pomanjkanja volje, tehničnih sredstev ali finančnih virov prizadetih posestnikov). Posledica tega je bila zopetno postopno zamočvirjenje in degeneracija izsušene, a ne (ali pa vsaj ne dovolj sistematično) agrarno obnovljene zemlje.

Torej, ne le, da »javna« kategorija osnovnih hidravličnih bonifikacijskih del sama brez vzporedne agrarne bonifikacije ni ustvarila pogojev za novo civilizirano kmečko življenje, temveč je nadomestek agrarno-bonifikacijskih del druge, »zasebne« kategorije, paraliziral žrtve in uspehe izvršenih del »javne« kategorije.

2.

Fašizem je, sledeč osnovam svoje totalitarne narodno-državne zamisli, peroč problem obnove prostranih maloplodnih ali neplođnih agrarnih terenov zagrabil v njegovi kompleksni celoti. Pri tem pa je ostal zvest svojemu vrhovnemu metodološkemu načelu empiričnega realizma.

Prvi korak od stare liberalne koncepcije bonifikacije nasproti poznejši fašistični integralni bonifikaciji je bil storjen z dvema zakonoma z dne 30. decembra 1923. S sledima dvema zakonoma z dne 3. vrsta zakonov, ki so sledili, se je obseg dotadanje zgolj higijensko-hidravlične bonifikacije postopoma dopolnjeval (regulacija voda, hidro-

geološka ureditev gorskih predelov, zgradba cest in potov, napeljava vodovodov, elektrifikacija itd.), Poleg teh tehničnih dopolnitev, ki naj bi »omogočile bolj intenzivno izkoriščanje ozdravljenih terenov«, se je v tej dobi izpolnjevala organizacija agrarne kredita, ki naj olajša financiranje zasebnega izpolnjevanja javnih bonifikacijskih del, ter se stopnjevalo povečanje državnih prispevkov za ta zasebna dopolnilna dela.

Tako imenovani »Mussolinijev zakon« z dne 24. decembra 1928 pa je derogiral vse predhodne norme o bonifikaciji in je pod imenom »integralne bonifikacije« uzakonil novo fašistično pot za obnovo zanemarjene agrarne zemlje. Ta zakon je bil dopolnjen in zamenjan s kraljevsko odredbo z dne 13. februarja 1933.

Glavna določila te uredbe so naslednja:

a) Integralna bonifikacija se vrši iz javnega interesa z bonifikacijskimi deli in zemeljskimi melioracijami. Bonifikacijska dela so ona, ki se vrše na osnovi splošnega načrta koordiniranih del in aktivnosti, koristnih s higienskega, demografičnega, gospodarskega in socialnega vidika; ta kompleks del se vrši po kompenzacijskih, v katerih se nahajajo jezera, mlake, močvirja, močvirnat zemlja; gorski predeli, zapušteni v hidrogeološkem ali gozdnem pogledu; ali pa tereni, ki se zaradi težkih fizičnih ali socialnih vzrokov zgolj ekstenzivno izkoriščajo in so z odstranitvijo teh vzrokov sprejemljivi za radikalno preobnovo produktivnega načina.

La Bonifce Integrale, Vallechi, Firenze 1937, str. 21.

Dolja

L. 19. maj 1924; L. 29. maj 1925; vrsta zakonov med leti 1925 in 1927.

MALI OGLASI

V malih oglasih velja vsaka beseda 1 din; žentitovanski oglasi 2 din. Debelo tiskane naslovne besede se računajo dvojno. Najmanjši znesek za mali oglas 15 din. — Mali oglasi se plačujejo takoj pri naročilu. — Pri oglaših reklamnega značaja se računa enokolonska, 3 mm visoka petlinna vrstica po 3 din. — Za pismene odgovore glede malih oglasov treba priložiti znamko.

Službe iščejo

Hlapec
pošten, nekadišec, prost vojaščine, zmožen vsega dela, išče stalno službo. Naslov v upravi »Slov.« pod št. 10583.

19 letno dekle

pošteno in marljivo, »s pričevali, išče službo za podnatakarico. Ima veselje do gostilne. Naslov pri Gregar, Maribor — Zrinjski trg 9. (a)

Službodobe

Kovaškega pomočnika
sprejemem. Šček Josko — Cesta 29. oktobra št. 17.

Manufaktura-šoferja

takoj sprejemem. Naslov v upravi »Slovenca« št. 10623. (b)

Vzgojiteljica

»maturu realne gimnazije se sprejme k srednješolskim otrokom. — Prednost imajo one, ki so že službovale in ki obvladajo nemški jezik. Nastop 1. septembra. — Ponudbe pod »Goli« poštno ležeče Sv. Janez ob Bohinjskem jezeru. (b)

Šoferja

»kaveljo iščem k dieselmotorju. Ponudbe upravi »Slovenca« pod »Šofer«, št. 10605. (b)

Modistinjo

sprejemem za stalno. Ponudbe pri firmi Sedej — Strnad, Ljubljana, Prešernova ulica. (b)

Deklo

pošteno, za vsa kmečka dela, sprejemem na boljše posestvo. Plača 150 din mesečno. Klemen Rogaska Slatina, Sv. Križ.

Dva avtomehanika

popolnoma samostojna — sprejemem. Plača 8 do 10 din na uro. Mesto stalno. M. Loločič, Deželiceva 79, Zagreb. (b)

Praktikanta

»primerno šolsko izobrazbo sprejme pisarna železninske trgovine v Ljubljani. Ponudbe upr. »Slovenca« pod št. 10592.

Natakarico

spretno, čedne in prikupljive zunanjosti, sprejme takoj boljša gostilna v Ljubljani. Nadaljnja poganila v trgovini Stefan Mencinger, Šmartinska c. št. 10, Ljubljana. (b)

Vajenci

Mesarskega vajenca

močnega, poštenega, iz dobre hiše, takoj sprejemem, Jagodje Franc — Ljubljana, Korunova 5.

Vajenca

pridnega in poštenega — sprejemem v trgovino z mešanim blagom, Vladimir Miki, Sv. Marjeta p. Moškanjcih. (v)

Prodamo

Štorja za strope

po nizki ceni v železnini Fr. Stupica, Ljubljana — Gosposvetska cesta 1. (l)

Registrirno blagajno

popolnoma novo, prodamo. Ponudbe v upravo »Slovenca« pod »Blagajna« št. 10604. (l)

Parketni odpadki

popolnoma suhi, so najcenejše kurivo. — Ivan Šiška, tovarna parketov, Metelkova 4, tel. 22-44.

15. julija bo na gradno žrebanje »SLOVENCA«

KOLESA

najnovejši letošnji modeli v največji izbiri naprodaj po neverjetno nizkih cenah

Nova trgovina

Ljubljana — Tyrševa cesta 36 (nasproti Gospodarske zveze)

Stroji znamke »Phenix«

na električni pogon, dobro ohranjeni, ugodno napredaj (20 komadov). — Pismene ponudbe na podružnico »Slovenca« Ceste pod »Phenix« št. 10600

MALINOVEC

pristen, naraven, s čistim sladkorjem vkuhan — se dobi na malo in veliko v lekarni dr. G. PICCOLI, Ljubljana, nasproti »Nebočičnika«.

VINA

za vse prilike naročite pri

Centralni vinarni v Ljubljani.

TELEFON ŠTEV. 25-73

TEL. 2951

DRVA PREMOG
IV. SCHUMI
DOLENJSKA
CESTA

Objave

Javna dražba

raznega pohištva, zlatnine in raznih drugih predmetov se vrši v petek, 8. t. m. ob 15 popoldne v skladišču tvrde ABC, Ljubljana, Medvedova 8, poleg gorenjskega kolodvora, tel. 24-44. (o)

Pohištvo

Salonska garnitura baročna, biedermeier, bečanska, empire, obložena z biserno matico — klub-garnitura — ugodno napredaj »Pri Makedoncu«, Kolodvorska ulica.

Auto-motor

Motor »AJS« 500 ccm

prodam. Polzeve se Sv. Petra nasip 19. (f)

Denar

HRANILNE KNJIŽICE

3 ODST. OBVEZNICE

VREDNOSTNE PAPIRJE

VOJNO ŠKODO

vnovčuje

po najvišji ceni in proti

takojšnjemu izplačilu

Koncesionirana trgovska agentura za bančne posle

AL. PLANINŠEK

LJUBLJANA

Beethovnova 14 — Tel. 35-10

Pouk

Reven abiturient

išče instrukcije v Ljubljani. Naslov v upravi »Slovenca« pod št. 10588.

Rudarske nadzornike

po možnosti z rudarsko šolsko izobrazbo, iščemo. Ponudbe poslati na naslov: Rudnik kamenega oglja, Rtanj, Braće Minh a. d., Boljevac (timočki), Moravska banovina.

Najiskrenejšo zahvalo

smo dolžni vsem, ki so pomagali lajšati neizmerno trpljenje naši predobri ženi, preskrbni mami, hčerki, sestri, teti in svakinji, gospej

Pavli Božičevi

soprogi šefa stanice

Zahvaljujemo se vsem, ki so nam v naši nesreči izkazali svoje sočustvovanje, posebno pa še vsem, ki so drago pokojnico spremlili na njeni zadnji poti in ji poklonili toliko krasnega cvetja. Vsem in vsakemu posebej iskreni Bog plačaj!

Podnart, dne 6. julija 1938.

Zalujoči soprogi, otroci in ostalo sorodstvo.

Zalostnim srcem naznanjamo vsem znancem in prijateljem, da je umrla po nenadni bolezni, gospa

Karla dr. Šaplova roj. Draščik

v torek, dne 5. julija 1938, v Pragi.

V Ljubljani, dne 5. julija 1938.

dr. Anton Šapla, soprogi, inšpektor banske uprave
Olga dr. Pucova, sestra
dr. Dinko Puc, svaki; dr. Boris Puc, Igor Puc, nečaka
in ostalo sorodstvo

ZAHVALA

Ob prerani smrti našega nad vse ljubljene sina in brata, gospoda

DR. LUDVIKA SCHWARZA

banovinskega zdravnika v Ločah pri Poljčanah

smo bili deležni toliko iskrenega sočutja, da se nam ni mogoče vsakemu posebej zahvaliti. Zato izrekamo tem potom vsem našo najglobljo zahvalo. Posebno se zahvaljujemo g. dr. Hronovskemu, zdravniku v Poljčanah, ki je z veliko požrtvovalnostjo lajšal pokojnemu Ludviku zadnje bolečine. Zahvaljujemo se č. duhovščini v Konjicah in Šoštanj, gg. govornikom za njihove ganljive poslovnice besede: kaplanu Modrinjaku kot zastopniku župnika in duh. svetnika v Ločah, primariju dr. Benčanu iz Maribora in dr. Ravnikarju iz Oplotnice kot zastopniku Zdravniške zbornice. Dalje se zahvaljujemo zastopniku kr. banske uprave, okrajnemu načelniku g. Bavdeku v Konjicah, številnim pokojnikovim tovarišem-zdravnikom za častno spremstvo in mnogim prijateljem in znancem iz Loč, Konjic, Oplotnice, Doberne, Maribora, Celja, Trbovelj, Braslovca in od drugod, ki so prihiteli na pogreb, in vsem iz Šoštanja in okolice, ki so Ludvika v tako lepem številu spremlili k grobu, mu darovali vence in cvetje in nam s tem lajšali neizmerno bol.

V Šoštanju, dne 3. julija 1938.

Globoko zalujoči: oče, bratje, sestre in ostalo sorodstvo.

Konči Ahačič:

Trije tički

Zvečer so zakurili črnčkovo junaško dejanje. Vse

Črnček je na ubitem levu,

da bi praznovali Črnčkovo junaško dejanje. Vse naselje je rajalo okrog njih, jedlo, pilo in pelo in bilo sploh veselo. Le Črnček ne. Srček ga je namreč nepremagljivo vlekel nazaj v bližnji gozd k ubitima zverinama. Hotel ju je še enkrat videti, da bi tem bolje precenil svojo junaško zmago.

ko zasliši nad glavo tajinstveno sopihanje. Radovedno se junaček ozre in kar okamenen od groze: nad njim in za njim stoji grozen, ognjenožareč peklenski z mačjo glavo. »Ali si se prišel maščevati za ubita leva? Ah! Pusti me! Saj sem uboga reval!« Joka Črnček, Vrag pa zapuha: »Umrla sta brata uboga, ker Črnček nič ne uboga. Nisi pazil nanju! Si se le igral! Zato pa boš igračka zdajle sam postal.«

Stefan Zeromski:

Zvesta reka

»Kje so? Ni jih. Odšli so. Gospoda Rudeckega, mojega sorodnika in varuha, so odvedli v ječo, dva meseca je že od tega. Pet sinov je bilo, mladih Rudeckih. Pa so odšli Julian, Gustav in Ksaverij takoj na vojno. Dva od doma, Gucio pa kar iz šole v Pulawah. Najmlajša dva študirata v Krakovu. Julian je padel v boju, nekje v miechowskem okraju, ubogi Gucio pa —«

Gospodična Salomeja je bridko zaihtela. Nato si je otrla oči in nadihala:

»In tudi Ksaverij ni več živ. Moja teta, mati teh fantov, jih je šla iskat po taboriščih. Ze štiri tedne je ni. Zid, tukajšnji krčmar, ki kupčuje s konji, pa je prav za prav konjski tat, je srečal teto, ko se je vračala nekod iz sandomirskega okraja. Kasneje so spet pripovedovali kmetje, ki love zdaj vstaše in jih pošiljajo »Cyngeru«, da rešuje strica iz ječe v Opočni. Pravijo, da je našla Ksaverijevo mrtvo truplo v neki sušilnici.«

»Kje ste dobili te vesti?«
»Pripovedoval jih je kočijaž Skowion, ki je peljal teto. Odpeljali so se s štirimi konji, kočijaž pa se je vrnil sam, in še peš. Konje je teta prodala, voz tudi, ker je potrebovala denarja za podkupnino, ki naj reši strica. Ko se je kočijaž vrnil, še povedati ni prišel, kaj se je zgodilo, ampak je odrinil kar domov v svoj kraj. Zvedeli smo zanj šele po deseti osebi.«

»In kaj je povedal?«
»Padli vstaši so imeli, pravi, srajce iz hodnega platna, do pete dolge, pod vratom pa trobojne kokarde, in kar vsi po vrsti. Tako so ležali pred pokopom v sušilnici drug poleg

drugega. In Ksaverij med njimi.

»Srajce, kokarde! Kakšno razkošje, kakšna milost!« se je posmehnil Odrowaž. Obrnil se je vznak in se zagledal v strop.

Gospodična Salomeja je nadaljevala s pripovedovanjem:

»In pomislite, kaj se je zgodilo z Gucijem. V boju je bežal na konju. Pa je zašel pri neki vasi v živo mejo in srečno bi jo bil odnesel, kajti jezdi je čudovitega konja, rjavca, ki je zrasel tu pri nas doma, in nesreča je hotela, da se je pripodilo tisti hip tele na pot, in konj se je spotaknil obenj. Dragonci pa, ki so preganjali Gucio, so ga že došli ta čas. Razsekali in razmesarili so ga s sabljami tako, da je ušel konj s polja samo s truplom brez glave in rok. Milje daleč je divjal tako, pravijo, in nosil truplo, ki ga je vlačil naposled še po tleh, ko je padlo iz sedla in je ena noga običala v stremenu. Oh, tak konj! Kdo bi si mislil! Tako radi smo ga imeli vsi, prav divno je bilo sesti nanj brez sedla in z njim. Pa se tako nesramno spotakne in ne preskoči teleta — ter izda predobrega mladega gospoda! O, Gustav! Tako čeden fant, tako vesel...«

In zopet so jo obile solze. Odrowaž je molčal in gledal njen jok brez sočutja. Obrnila si je oči in spet nadaljevala:

»Vsa služinčad je pobegnila iz hiše. Neko noč so prišli sem vstaši pod vodstvom gospoda Jezioranskega, za njimi takoj pa vojaštvo. Vstaši so se zabarikadirali v žganjarni in tudi v žitnici, in začeli streljati od tam skozi okna in iz dimnikov. Vojaštvo je žitnico zažgalo. Na žganjarni je začela goreti streha. Vse je pogorelo — žganjarna, žitnica, shrambe in staje. Streha je še bila, da je odnašala sapa iskre na travnike, ker bi niti hlev ne ostal, pa tudi dvorec ne — takšen ogrev je bil to. Takrat so pobegnili vsi iz dvorca. Konje so pobrali kar vse, žrebeta je ukradel nekdo ponoči. Kar se je našlo po kaščah, so odnesli vstaši. In odkar

je odšel še oče med vstaše, sem ostala sama s Szczezanom.«

»Torej imate očeta?«

»Da, imam. Moj oče je bil upravitelj v Niezdolih pri Rudeckih polnih dva in dvajset let, kar se je vrnil iz Sibirije. Moj oče je bil v zadnji vstaji stražmojster pri konjenikih in je moral zato v Sibirijo.«

»In mame nimate več?«

»Mama mi je umrla, ko sem imela leto dni, tega je dva in dvajset let, — ne, eno in dvajset.«

»O, se hočete delati mlajšol?«

»Mar bi se starejšo. Prav nič se ne delam mlajše.«

Kmalu potem pa je še dodala, ne da bi se hvalila ali kaj sramovala, ampak kakor se pač govori o družinskih zadevah in malenkostih, ki so velike in važne v domačem krogu, za tuje ljudi pa ničesar ne pomenijo:

»Moj oče ima vsega skupaj šest prstov na obeh rokah.«

»Kako to?«

»Ker mu jih je odbila v bitki pri Dlugotodli krogla, ravno ko je prislomil karabinko k licu in pomeril. Tu sta mu odbila dva prsta in tu dva. Ko se umiva, je tako smešno.«

In sklenilsi roke mu je vse pokazala.

»In tako vas je, gospodična, postal oče popolnoma samo?«

»Seveda, saj Poljaka prva dolžnost je domovina, potem šele pride družina.« je dejala svečano in dostojanstveno.

»Kaj pa počnete, kadar zanese vojaštvo sem? Ali pridejo kdaj?«

»Če pridejo? Redka je noč, da bi jih ne bilo. In če ni vojske, pa naši. Grejo naši, pa pride vojska.«

»In ste vedno sami?«

»No, pa stari Szczezan je tudi.«

»Ali dedek?«

»Pa naj bo dedek, vendar je pameten; dobro ve, kje jih srbijo; izmaže se iz vsake zadrege in

si ve pomagati. Pa še to vam moram povedati, gospod knez, da ne pozna strahu. To se pravi, prestraši se že, ves se trese kot tečelja žolca, pobegne pa ne. Kadar je treba močnatosti, in to ve samo on, kdaj je treba, — nas ne izda, in vse vzame na svoja pleča. Stokrat ga našenejo, pa se pritiho taji zopet za vrata in prisluskuje, čaka. Samo da zavpijem, že stoji pri meni. Če me napadejo, me bo branil do poslednjega diha. Lahko se zanesem nanj. Sicer pa imam v najhujšem primeru še drugega varuha.«

»Kje?«

»Tu,« ga zavrne smehljaje in potegne iz žepa širokega krila dvocevni samokres.

»Kdo vam ga je dal?« je vprašal Odrowaž.

»Oče.«

»In to je vse varstvo, ki vam ga je zapustil.«

»Oče je rekel, naj se ga poslužim v skrajni potrebi, če me kdo napade s silo. Preje pa se moram braniti, je dejal oče, do zadnjega trenutka z vsem dostojanstvom Poljakinja.«

»Z dostojanstvom Poljakinja.«

»Knez, menite, da ni to nič? Povem vam pa še skrivnost, ki vas bo pomirila. Zaveznico imam. Toda to mora ostati tajno, ker sicer bi nam huda predla.«

»Molčal bom.«

»No, sedaj vam povem. Na planem, komaj četrte ure od dvorca, stoji baš na razpotju krčmar. Lastniki krčme so židje. Ko je delala še naša žganjarna, so jemali žganje od nas. Sedaj ga kupujejo, kjer je: bavijo se z vsem mogočim, največ pa z ukradenimi konji, ki jih odpravljajo v daljne kraje. Tako vsaj govorijo ljudje, jaz natančno ne vem. Sicer pa ne izveš sedaj resnice, ker gre vse na rovaš vstašev. Konji se kar pojavijo v krčmi, in zopet izginajo. Precej je židov v krčmi. Med njimi pa je mala židinja, imela bo štirinajst ali petnajst let. Ryfka jo kličejo. Stiri leta najmanj se ni že umila, lase ima skuštrane, raztrgane je in umazane.«

»Približno tako kot jaz včeraj.«